

naš tednik

Leto XXX — Številka 16 20. aprila 1978 Cena 4.— šil. (4 din)
Poština plačana v gotovini Celovec P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Namesto uvodnika:

Pesem jim je dajala moč

Ob spominu na 35-letnico obglavljenja Selskih žrtev na Dunaju je izdal Slovenski informacijski center v Celovcu dokumentacijo „sämtliche Slowenen“ („vsi Slovenci“). Namesto uvodnika objavljamo danes v izviru prevod spremne besede k tej dokumentaciji. Spremono besedo je napisal dunajski odvetnik dr. Tone Jelen, po rodu iz Libuče. Dr. Jelen je dalj časa pretrpel v gestapovskih zaporih, kjer je bil zaprt tudi skupno s Selskimi žrtvami.

Bilo je v predaprilskih dneh leta 1943. Že mesece sem sedel v različnih celicah celovškega sodnijskega zapora. Nekega dne so me spet spravili drugam, tokrat v večji skupinski prostor, kjer sem srečal Janeza Dovjaka, Tomaža Olipa, Franca Pristovnika in druge iz skupine 35 slovenskih preiskovalnih jetnikov, ki sem jih poznal ali že od prej ali pa s sprehodov po dvorišču zapora, imenovanem „gepelj“. Tudi neznan obraz so bili med njimi. Neki Porenjec na primer, ki ga je zanesla usoda v svoji nedojemljivosti prav v Celovec. Tišina, polna zaskrbljenosti, je bila med navzočimi. Ravno, ko je postalo znano, da bodo spravili skupino 35 slovenskih obtožencev pred Freislerjev senat ljudskega sodišča. Kot krvava senca sta sledila Freislerjevemu imenu od celice do celice strah in skrb. Noči brez spanja in dnevi, polni skrbi, so tlačili jetnike tedne, mesece, zdaj je postala mora še hujša. Razglabljanja in besede tolažbe, s katerimi smo upali, da bi le prodrli iz blednjaka apokaliptičnih misli, so bile kot poskus črva, da bi se le izvil izpod škornjeve pete. Le težko kaj več kot kratki pritajeni pogovori med tistimi, ki so bili zaupni prijatelji že od prej, le brezpomembne besede med tistimi, ki so postali znanci v tej celici. Tako so minevali dnevi — dokler da je nekega večera bilo čuti kot odmev iz daljne daljave, čisto tiho, melodijo znane slovenske pesmi. Borovelski puškar Janez Dovjak je s pesmijo spraševal svojo zvezdo, če mu je naklonjena tudi še v daljavi... in njegove oči so zamrežile solze. Kot da bi se odprlo nekje majceno okno,

SPZ praznovala v celovškem gledališču

Pred 70 leti je bila ustanovljena Krščanska socialna zveza za Koroško, prva osrednja kulturna organizacija Koroških Slovencev. Krščanska kulturna zveza, ki se smatra za njeno idejno naslednico, se je tega jubileja spominjala že 26. februarja v koncertni dvorani v Celovcu, v nedeljo pa je praznovala ta dogodek tudi Slovenska prosvetna zveza v celovškem mestnem gledališču. Kakor že na proslavi KKZ, je tudi tokrat sodelovalo nad 500 nastopajočih in je bil avditorij zopet tako napolnjen, da je policija pustila odstraniti gledalce, ki so stali ob strani na stojiščih.

Predsednik Slovenske prosvetne zveze Valentin Polanšek je mogel pozdraviti vrsto častnih gostov, med njimi jugoslovanskega veleposlanika Pribičevića, generalnega

konzula Šamca, konzula Zupančiča, 3. predsednika deželnega zbora Guttenbrunnerja, podžupana Med-

weschka, prelata Zechnerja ter predstavnike političnih in kulturnih (Nadaljevanje na 4. strani)

Zgornji Rož: samostojne liste pripravljene za nastop pri volitvah

Samostojen nastop slovenskih list potreben!

„V občinah zgornjega Roža moramo imeti samostojne liste!“

To mnenje je bilo potrjeno na zborovanju občanov zgornjega Roža v petek, 14. aprila, pri Antoniču na Reki kot osnovna politična linija v zadržanju pri občinskih volitvah prihodnjega leta. Na vabilo Kluba slovenskih občinskih odbornikov, Socialne gospodarske skupnosti v Šentjakobu v Rožu, Volilne skupnosti v Bekštanju in Socialne volilne skupnosti v Rožeku se je zbralo lepo število rojakov iz navedenih občin.

Miha Antonič, vodja Socialne gospodarske skupnosti, je pozdravil udeležence — med njimi je bil tudi Filip Warasch, predsednik Kluba slovenskih občinskih odbornikov — in predvsem še oba referenta tega večera, predsednika dr. Matevža Grilca (NSKS) in tajnika dipl. inž. Feliksa Wieserja (ZSO), ki sta posredovala zainteresirani publiki stališča osrednjih organizacij in svoje poglede na našo narodno-politično situacijo. Referatom je sledila diskusija, ki jo je vodil tajnik Kluba slovenskih občinskih odbornikov Franc Wedenig.

Zadnje obdobje šestih let je dr. Grilc označil za zelo razburkano. Stranke in vlada se v sodelovanju

s protimanjšinskimi silami na Koroškem v zadnjih letih zelo prizadevajo, da bi spravile slovensko narodno skupnost na kolena, a tega jim doslej ni uspelo. Kljub najhujšemu pritisku — sedaj s političnimi procesi proti slovenskim aktivistom — se manjšina odločno upira, pri čemer je dobil boj za pravice z enotnim nastopom Slovencev novo kvaliteto. Po sprejetju zakona o narodnih skupinah in tozadevnih uredb je manjšina nadaljevala z akcijami, spravila vprašanje s pomočjo države matičnega naroda v mednarodno javnost in tako, kakor zgleđa, neke prisilila avstrjsko vlado na razgovore. Dejstvo, da je prišlo pred nedavnim

do ponovnega razgovora med zveznim kanclerjem in zastopniki manjšine, je po Grilčevi izpovedi dokaz, da je manjšinsko vprašanje tudi za vlado odprto, nerešeno, kljub novim zakonom, kljub drugačnim trditvam politikov. Glede nadaljnjih aktivnosti narodne skupnosti je Grilc izrazil mnenje, da bo treba posvetiti mnogo več pozornosti socialnim in gospodarskim vprašanjem.

- V zvezi z drugoletnimi občinskimi volitvami pa je dejal, da je treba podpreti samostojne liste, kajti le naši ljudje so garanci za uveljavitev interesov naših ljudi, saj je politika drugih strank obrnjena proti naši skupnosti. Tu in tam morda le pozitivni elementi — posamezniki — pa so podvrženi strani kini disciplini.

Dipl. inž. Wieser je v svojem stališču povedal, da so Slovenci v zadnjih letih napredovali, saj se o njih v Avstriji in po svetu precej več piše in ve kot prej. Wieser pa je menil, da bi se morali Slovenci ločiti od gole narodno-obrambne politike in se lotiti rešitve tistih problemov, ki v prvi vrsti ogrožajo njih eksistenco. Spoprijeti se bo treba s problematiko pomanjkanja

in nesigurnosti delovnih mest in razvoja gospodarstva v našem prostoru nasploh. Tudi Wieser je podčrtal potrebo po enotnem nastopanju, če gre za interese cele skupnosti, v prizadevanja pa je treba tudi vključiti pozitivne osebe nemške javnosti. Pri občinskih volitvah, je dejal, je važno predvsem, kako hočemo rešiti gospodarske in komunalne probleme. Tu pa so razmere po občinah zelo različne. Zveza slovenskih organizacij bo zato podprla vse pozitivne sile v obstoječih političnih strukturah.

V diskusiji so udeleženci dali močan poudarek potrebi po samostojnem nastopu v občinah Šentjakob, Rožek in Bekštanj. Za Rožek je to starosta Maks Kanžian formuliral tako: „Če ne gremo sami, se pravi s samostojno listo, na volitve, čez eno periodo je vse zgubljeno.“ Tudi Miha Antonič vidi za Šentjakob le to rešitev, da se nadaljuje tista skupna samostojna pot, ki je prinesla že leta 1973 lep uspeh. Za bekštansko občino je izrazil Šimej Trießnig željo, da bi tokrat res vsi podprli Volilno skupnost, zadnjič namreč v centralah ni bilo enotnega mnenja. (Nadaljevanje na 4. strani)

Nov podlistek: Miklova Zala

Z današnjo številko pričenjamo na 6. in 7. strani z novim podlistkom. Izbira ni bila težka: odločili smo se za Miklovo Zalo, povest prof. Jakoba Sketa. Pri ponatisu smo izbrali izdajo iz leta 1946, ki vsebuje tudi posvetilo Otona Župančiča takratni Zali Marici Zwitterjevi. Posebnost te izdaje je, da ji je napisal uvodno besedo — Prežihov Voranc.

KATOLIŠKO PROSVETNO DRUŠTVO „PLANINA“
KRAJEVNI ODBOR NARODNEGA SVETA KOROŠKIH SLOVENCEV
PEVSKO DRUŠTVO SELE
SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „HERMAN VELIK“
VOLILNA SKUPNOST SELE

Vas vlijudno vabijo na

spominsko svečanost

ob 35. obletnici usmrtnice Selskih žrtev, ki bo v nedeljo, dne 30. aprila 1978 v Selah.

Spored:

9.30 Spominska maša v farni cerkvi v Selah
10.30 Spominska svečanost na selskem pokopališču ob zaključku svečanosti polaganje vencev

V soboto, dne 29. aprila 1978 bo ob 19.30 otvoritev razstave v farni dvorani v Selah, ki jo je pripravil Narodni svet koroških Slovencev.

Za pripravljalni odbor:
Mirko Oraže, l. r.
podžupan

T. J.

skozi katero je padal v celico plah žarek tiste zvezde. Vsi so molče zrl v Janeza, kot da bi se bilo zgodilo nekaj nedojemljivega, in boječi pogledi so se pazljivo obračali proti vratom, kjer bi se morala zdaj zdaj odpreti linica. A nič se ni zgodilo, vse je ostalo tiho. Pesem je bilo čuti tudi samo v celici. Odrešeni vzdihljaji in že so se pridružili tihemu petju dva, trije. Zvenelo je kot odmev iz domačih gora, kot pozdrav od doma, kot odgovor na klic tistih, ki so ostali svobodni. Tudi naš Porenjec je bil ganjen, besed sicer ni razumel, toda melodija in petje, polno čustev, sta ga zagrabila. Občutil je z vsemi drugimi, da daje petje tolažbo in novih moči in da budi zavest. In bilo je kot tiho hrepenenje, kot skupna govorica, kot da bi vsak večer, ko je napočil zapovedani nočni mir, začel kdo s kako pesmijo in pritegnil druge. Bilo je kot skupna večerna molitev, kot da bi si bili mi, ki nas je skoval usoda v skupni, stiskali roke. Pesem, ki smo jo skupno zapeli, nam je dajala novega življenjskega poguma, življenjske volje in je bila izraz naše povezanosti z vsemi tistimi, ki so se bojevali kjerkoli za naše življenje in za našo skupno človeško dostojanstvo.

S temi večernimi pesmimi, ne naučenimi, ne dogovorjenimi, sam od sebe je začel kdo peti, se je naša skupnost v celici še bolj strnila, se čutila povezano, upanje se je še okrepilo. Dokler — da so se nekega jutra odprla vrata in je paznik porinil v celico nekega moža...

...V celici je bila grozna mora, ki je zvečer tlačila nas vse. Porenjec nas je skušal spodbuditi, prosil je za pesem, toda vseh grla so bila hrapava in izsušena. V prisotnosti tega no-

vinca nihče ni mogel peti, ni mogel pokazati svojih čustev.

Drugi dan po jutranjem pregledu je zmanjkalo pošastnega gosta, spravili so ga drugam. Toda že na večer istega dne so razpustili našo skupnost, jo razdelili na druge, manjše celice. V svoji novi celici sem spet srečal Urha Keliba in svojega starega znanca Jurija Pasterka. Nismo bili dolgo skupaj, toda spomini na ta dva moža živijo še po 35 letih. Preprosta moža, kmeti, a polna življenjske moči in življenjske volje. Oba sta šla v smrt v dunajskem deželnem sodišču. Nepozabne so mi besede, ki mi jih je spregovoril Jurij ob slovesu, preden so ga odvedli na Dunaj: MORIJO NAS, KER NOČEMO UMRETI. VI, KI Ostanete ŽIVI, NE DOVOLITE, DA BI VAM PREPOVEDALI NAŠ JEZIK IN NASE PESMI.

Le tri dni je trajalo Freislerjevo sojenje v celovškem deželnem sodišču; odločilo je o usodi 13 ljudi. Za 13 od njih se je glasila sodba: „... in so zato obsojeni na smrt. Za vedno jim je odvzeta čast“ (... und werden deshalb mit dem Tode bestraft. Sie sind für immer ehrlos.)

Koga naj moti, da sta imela dva obsojenca enaki imeni in da iz sodbe ni razvidno, kateri Tomaž Olip zasluži smrt. Mlajšega od njiju so porinili pod giljotino in tako se je izpolnila v dunajskem deželnem sodišču zahteva po trinajstih slovenskih glavah iz južne Koroške, eksaktno, temeljito in brez potrebnega odloga, da bi na Koroškem obmolknila za vedno slovenska pesem in slovenski jezik.

Obsodba se ni uresničila. Morali so v smrt, — toda časti — ne, časti jim niso mogli vzeti.

SOVJETSKI DIPLOMAT ODSKOČIL

● Arkadi Ševčenko, namestnik generalnega tajnika OZN Waldheima, je odskočil. „Zaradi diferenc s svojo vlado“ je zaprosil ZDA za azil. Ševčenko je po magacinu Time že dve leti sodeloval z ameriško tajno službo ter ji pred kratkim ponudil svoje znanje v korist. Menda naj bi za 100.000 dolarjev — razmeroma poceni torej — povedal, kje skuša sovjetska tajna služba prepojit ameriško. Waldheim je bil kratko v stiski, a izjavil, da mora diplomat-namestnik imeti zaupanje države, ki ga pošlje. Ševčenko velja tudi za pijanca.

ODPADKI ZWENTENDORFA

● Kam z odpadki jedrske elektrarne Zwentendorf? Ta teden se pogaja avstrijska delegacija v Washingtonu, da bi jih tam shranjevali. Na drugi strani pa je Avstrija že sklenila pogodbo z neko francosko firmo, ki naj bi poživila zgorele gorilne elemente. Ali bo le-te dokončno sprejel perzijski šah Reza Pahlevi, še tudi ni rešeno. V zameno za te in druge perzijske vrednote pa je Avstrija medtem zgradila v Iranu, državi velikih socialnih nesprotij in zloglasne tajne policije, šolo, poimenovano po ljubljencu ilustriranih — šahu.

PLUTONIJ V HIMALAJI

● V najvišjem gorovju sveta Himalaji je izgubila pred 13 leti ameriška ekspedicija poizvedovalno napravo, ki naj bi z vrha sveta opazovala kitaljske raketne poizkuse. To ne bi bilo tako hudo, če poizvedovalna naprava ne bi imela jedrskega pogona. Zaradi slabega vremena se je morala ekspedicija vrniti in zapustila kapsulo z enim kilogramom plutonija. ZDA sicer zagotavlja, da jo je zasul plaz in da plutonij ne more izteči, vendar se Indija boji, da bi plutonij zastrupil in okužil staljeno vodo in reko Ganges.

VLADNA KLAUVZURA

● Ponovno vladna klavzura na Dunaju: tokrat hoče vlada Kreisky skleniti smernice za diriganje investicij in njih pospeševanje. Na drugi strani pa naj bi znižali obrestno mero pri kreditih. Zgleda, da bodo več ali manj roko v roko znižane tudi obresti za hranilne vloge, predvsem naj bi se zmanjšal pritisk na „sive obresti“. Opozicija je reagirala na vladne predloge — ki so vse drugo ko novi — neenotno: zveza industrialcev je vladne ukrepe pozdravila kot „prvi korak“, Zvezna gospodarska zbornica pa govori o igračkanju s številkami“.

IZRAEL MOČNEJŠI

● Medtem ko se Izrael počasi umika s pozicij, ki jih je zavzel po protitudarcu proti PLO, hočejo Združene države Amerike poslati Izraelcem 90 najodobnejših vojaških letal. Ameriški obrambni minister Brown je dejal, da bo Izrael vsaj do leta 1983 močnejši kot ostale arabske države na Bližnjem vzhodu. To izjavo je podal navzlic dejstvu, da ZDA orožja ne pošiljajo samo Izraelu, ampak ga od njih dobavljata tudi Egipt in Saudova Arabija. Saudova Arabija dobi 60 najodobnejših letal, Egipt pa 50 bombnikov. ZDA — odprte za vsakogar torej.

Romi: narod išče svoj obraz

Romi (Cigani), narod s starim in bogatim kulturnim izročilom, so bili v preteklosti (na žalost ponekod še zdaj) deležni samo preganjanj, sramotenj in psovanj. Nemški nazizem jih je hotel kot „škodljivce človeštva“ iztrebiti. Več sto tisoč jih je tedaj poginilo v pokolih in kacetih.

Narod, čigar korenine segajo daleč nazaj v Indijo, je „priromal“ okoli leta tisoč tudi v Evropo, kjer pa jih niso sprejeli prav nič gostoljubno. Kamor so prišli, so videli domačini z njimi prihajati nesrečo. Po krivem. So ljudje kot mi vsi, z dobrimi in slabimi lastnostmi. Zasloveli so kot kovači, godci, popravljali so posodo, brusili škarje in prerokovali prihodnost. Pa tudi kure so „kradli“. Saj od nečesa so morali živeti. Več narodnih in otroških pesmi poje o njih. S svojo temno poltjo in skodranimi lasmi so bili vedno nekaj posebnega, barvita obleka žensk in vrišč otrok sta jih naznanjala že od daleč.

In kamorkoli so prišli, so naleteli na odpor domačinov. Le v nekaterih krajih, — tudi med Slovenci

— so se udomačili, v glavnem na jugu in jugovzhodu stare Evrope. Pa tudi na severu jih je najti, veliko jih je na vzhodu, nekaj celo v Novem svetu. Razcepljeni na številne države, na številna plemena, na različna narečja.

Ponekod jim pomagajo, zaposleni so v industriji, pozidali so si hiše, dobili so šole (npr. v Prekmurju, vas Pūšča pri Murski Soboti). Želijo si samo priznanja, da so ljudje kot vsi drugi.

Pred kratkim so se zbrali v Ženevi v Švici na svojem svetovnem kongresu. Niso se pripeljali tja s konjsko vprego, sploh ni bilo čutiti prav nič tiste ciganske romantike, ki jo lažnivo kaže opereta. Šlo je za resne probleme. Kako združiti številna plemena v enoten narod, s skupnim jezikom, kot je skupna vsem ista usoda. Kako rešiti ostre probleme, ki jih suje nanje sodobna družba. Država Indija, pradamovina iz davnih časov, je prevzela varstvo nad vsemi Romi („Rom“ = človek). Za častnega predsednika svojega mednarodnega združenja so izvolili ameriškega

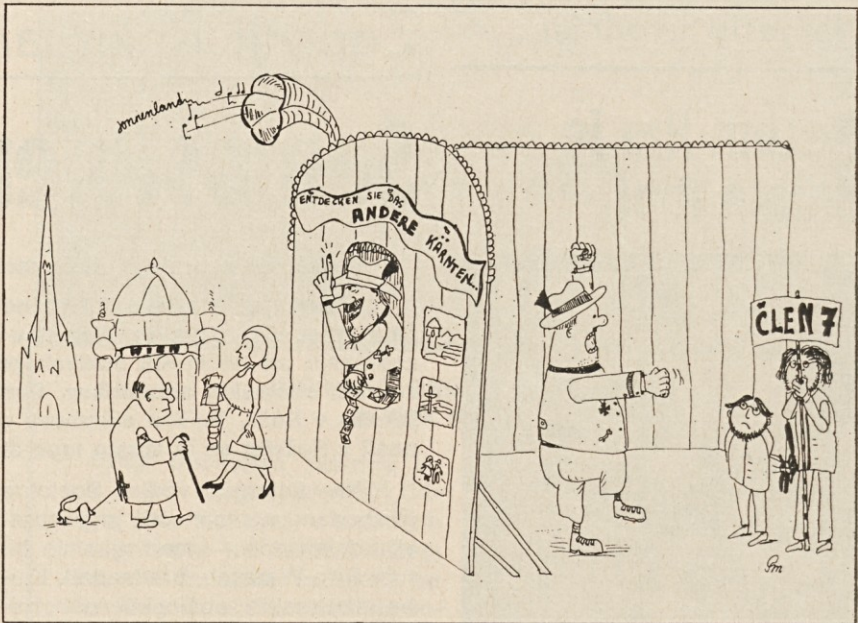
igralca Yula Brynnerja, po očetu rusko-mongolske, po materi romske krvi.

Gostitelj 2. svetovnega kongresa Romov pa bo Jugoslavija. Po podatkih tanjuga živi v Srbiji okoli 3000 Romov, ki so v zadnjem času doživeli vedno večjo narodno emancipacijo. Centri njihovega delovanja so družbe Romov v 50 mestih Srbije. Ta delna republika predvideva tudi oddaje v radiu in televiziji v jeziku Romov.

V ostalem pa si prizadevajo oblati, da bi status Romov zboljšale. Letos naj bi izšla tudi gramatika romskega jezika, ki bo slonela na jeziku, ki ga govorijo Romi v Srbiji. To bo prva romska gramatika na svetu sploh. V Jugoslaviji obstaja tudi gledališče, kjer delujejo izključno Romi, ki pa je odprto tudi drugim narodnostim.

Ogled grobišč

Od nedelje, 23. aprila, do torka 25. aprila, se bo ponovno mudila na Koroškem jugoslovanska vladna

komisija, ki bo obiskala grobišča ter spomenike partizanov na Koroškem. Delegacija pod vodstvom generalpolkovnika Boska Šiljegoviča bo stanovala v hotelu Rožanski dom v šentjakobu v Rožu. Z avstrijske strani jo bodo sprejeli poleg uradnikov deželne vlade ter zastopnikov črnega križa tudi predstavniki Zveze koroških partizanov. V ponedeljek, 24. aprila, bodo ob 9.30 obiskali Landskron, uro na-

vrh grobišče v Podkrnosu, ob 11.15 grobišče v Šentlenartu ob Sedmih studencih; popoldne bodo obiskali ob 15. uri pokopališče v Bekštanju in pol ure navrh grobišče v Ločah. — V torek ob 10.15 uri je na sporedu ogled grobišča na farnem pokopališču v šentjakobu, ob 10.30 nadaljevanje vožnje v Sveče, kjer bo prav tako ogled tamkajšnjega spomenika. Povsod bo navzoč tudi župan oz. njegov namestnik.

Finkenstein bei Villach zählte:

1880: 131 Deutsche und 3364 Slowenen
1890: 217 Deutsche und 3410 Slowenen
1900: 295 Deutsche und 3370 Slowenen
1910: 1700 Deutsche und 2100 Slowenen

Maria Gail bei Villach:

1880: 54 Deutsche und 1259 Slowenen
1890: 59 Deutsche und 1316 Slowenen
1900: 140 Deutsche und 1346 Slowenen
1910: 904 Deutsche und 690 Slowenen

Feistritz im Rosenthal:

1880: 36 Deutsche und 1528 Slowenen
1890: 61 Deutsche und 1682 Slowenen
1900: 162 Deutsche und 1573 Slowenen
1910: 735 Deutsche und 896 Slowenen

In diesen 3 Fällen sieht man im letzten Jahrzehnt eine so rapide Abnahme der Slowenen und ein so plötzliches auffälliges Zunehmen der Deutschen, daß dies allein schon genügt, um diese Statistik als völlig wertlos zu stigmatisieren.

Die völlige Falschheit der Statistik hat übrigens die k. k. Landesregierung — allerdings ungewollt — selbst in eigener Regie bewiesen.

13 Tage vor der Staatlichen Volkszählung, also am 18. Dezember 1910 übermittelte die k. k. Landesregierung dem Fürstbischöflichen Ordinariat eine Note, 18. Dezember 1910, Z. 6070, worin sie für 30 Schulen in slowenischen Gegenden den deutschen Religionsunterricht fordert. Diese Forderung stützt sie darauf, daß in diesen 30 Schulen auch deutsche Kinder sitzen, welche durch den slowenischen Unterricht benachteiligt würden. Als Beleg lag eine Tabelle des k. k. Landesschulrates bei, welche den Prozentsatz deutscher und slowenischer Kinder an diesen 30 Schulen angab. Nachdem der k. k. Landesschulrat durch seine untergeordneten Organe, die Lehrer, ohne Wissen der Pfarer diese Erhebungen gepflogen hatte, nachdem ferner diese Angaben als Beweis der Notwendigkeit des deutschen Religionsunterrichtes dienen sollten, waren dieselben gewiß möglichst zu Gunsten der deutschen Nationalität verfaßt. Gewiß ist hiebei kein einziges deutsches Kind übersehen worden. Was lehrt nun diese Tabelle?

Darnach zählte die Schule in Feistritz im Rosental: 16,2 % Deutsche, 82,8 % Slowenen.

16

Aus dem Wilajet Kärnten

Nach der Volkszählung 1900 zählte die Gemeinde Feistritz: 9,3 % Deutsche und 90,7 % Slowenen. Im Jahre 1910 aber: 45 % Deutsche und 55 % Slowenen, obwohl der Landesschulrat 12 Tage zuvor 16,29 % deutsche und 82,8 % slowenische Kinder konstatierte. Es kann nicht eingewendet werden, daß sich Schulgemeinde und politische Gemeinde nicht decken. — Es befinden sich allerdings noch 2 Schulen in derselben politischen Gemeinde, nämlich in Suetschach und im Bärental.

Allein diese zwei Schulen sind so überwiegend slowenisch, daß sich der Prozentsatz noch vielmehr zu Gunsten der slowenischen Kinder verschieben würde. Denn für diese zwei Schulen wagte es der Landesschulrat gar nicht, die deutsche Unterrichtssprache in der Religion vorzuschlagen.

Ganz unglaubliche Widersprüche weist die Regierungstatistik für Ferlach auf.

Im Jahre 1890 zählte Ferlach mit Ausschluß von Waidisch 42,8 % Deutsche und 57,2 % Slowenen. — Im Jahre 1900 zählte Ferlach mit Ausschluß von Waidisch 62,8 % Deutsche und 37,2 % Slowenen.

Im Jahre 1910, am 18. Dezember zählte der Landesschulrat in Ferlach 31 % deutsche, 69 % slowenische Kinder. Am 31. Dezember 1910 zählte Ferlach 91,4 % Deutsche und 8,6 % Slowenen. Wir haben absichtlich Waidisch beiseite gelassen, da Waidisch eine eigene Schule besitzt. Wie steht es nun mit der Statistik für Waidisch?

Im Jahre 1900 gab es dort nach offizieller Statistik: 20,2 % Deutsche und 79,8 % Slowenen.

Im Jahre 1910 am 18. Dezember: 5,6 % deutsche Schulkinder und 94,4 % Slowenen.

Im Jahre 1910 am 31. Dezember: 78,1 % Deutsche und 21,0 % Slowenen.

In Unterloibl konstatierte die offizielle Volkszählung im Jahre 1900: 24,5 % Deutsche und 75,5 % Slowenen.

Nach der Schultabelle von 18. Dezember 1910 waren 15 % deutsche und 85 % slowenische Kinder.

13 Tage später wurden in der Gemeinde Unterloibl rund 50 % Deutsche und 50 % Slowenen gezählt.

Es verschlägt nun wiederum nichts, daß sich die Gemeinde auch auf Kappel und Umgebung ausdehnt, denn dieser Teil der Gemeinde ist ja ohnedies noch viel slowenischer als Unterloibl und so sind die 50 % Deutsche völlig unerklärlich.

Sehr auffallend ist ferner folgende Tatsache: Die Tabelle des k. k. Landesschulrates vom 18. Dezember 1910 steht einerseits im auffallendsten Gegensatz mit den Volkszählungen der Jahre 1900 und 1910, sie deckt sich aber doch einigermaßen mit der Volkszählung des Jahres 1880 und sogar 1890. Hat also nicht die Regierung selbst unwiderleglich bewiesen, daß die zehn Tausend Slowenen, die vom Jahre 1890 bis 1900 verschwunden sind und die ferner 8000 Slowenen, die vom Jahre 1900—1910 verlorengegangen sind samt dem natürlichen Zuwachs doch noch da sind, da ja die Zählung nach der Schultabelle den Stand von 1880 bestätigt!

Leider steht uns das genaue Ergebnis der Volkszählung von 1910 noch nicht zur Verfügung. Dieses Ergebnis wird merkwürdigerweise immer erst 4—5 Jahre später veröffentlicht. Das Volk kann also dagegen nicht protestieren, auch erlahmt ja natürlich allmählich das Interesse daran. Nur auf einige unnatürliche Resultate sei noch hingewiesen.

Ebental zählte 1900: 37 % Deutsche, 63 % Slowenen. 1910: 65 % Deutsche, 35 % Slowenen.

Also genau das umgekehrte Verhältnis! Daß die Zählung im Jahre 1910 absolut falsch ist, wird sofort klar durch die Tabelle des Landesschulrates, die zwei Wochen zuvor die Schule von Ebental mit 24,4 % Deutschen und 75,6 % Slowenen beschrieb. Oder wollen vielleicht die Gegner diese Differenz dadurch aufklären, daß Gurnitz mit eigener Schule bei der Tabelle des Landesschulrates nicht berücksichtigt ist, während es bei der Volkszählung miteingegriffen ist? Ja aber ist denn nicht Gurnitz noch mehr slowenisch als Ebental? Da müßte ja die Volkszählung über 80 % Slowenen aufweisen!!

(Dalje prihodnjič)

„Miklova Zala“ — simbol za koroške Slovence

Ob Miklovi Zali za domačine.

V nedeljo so se, ko je bilo v hlevu vse urejeno, oblekli pri Kocjanovih, Postranjakovih, Drzovcovih, pri Petrovcu, Habnarju, Fermu, Lebnu, pa tudi še drugod v nedeljsko obleko. Šentjakobsko društvo „Rož“ je vabilo domačine na predstavo Miklove Zale. Vsi so morali iti tokrat malo prej „futrat“, ker se je slišalo, da je bila farna dvorana v Šentjakobu že trikrat razprodana in bi bilo zelo škoda, če bi tudi tokrat morali domov — zaradi pomanjkanja vstopnic.

Pol ure pred predstavo tudi tokrat ni bilo več kart; če si bi jih gledalci z Bistrice na Zilji ne rezervirali že prej, bi se morali brez predstave spet odpeljati s svojim avtobusom domov.

Praznično oblečen se le ne moreš več kar tako obračati, zato sem malo pobrskal po svojih knjigah in naletel na obširno razpravo profesorja Matjaža Kmecla o Miklovi Zali.

KDO JE BIL PROFESOR SKET?

Bral sem, da je postal avtor povesti Jakob Sket eno leto pred njenim izidu (Slovenske večernice 38 iz leta 1884) odbornik, urednik in malo pozneje tudi predsednik tedaj šele 30-letne Mohorjeve družbe, ki so jo ustanovili z namenom, da bi spravili dobro branje v kar se dá poceni obliki na vsako slovensko knjižno polico. Prof. Kmecl piše m. dr.: „Resda je kot kvaliteto poudarjala Mohorjeva družba še posebej krščansko vzgojnost svojih knjig, pa poučnost, vendar tudi že s hkratnim preudarkom in poudarkom, da sta takšna vzgojnost in poučnost mnogo bolj učinkoviti, če opravljata svoje poslanstvo na dovolj zabaven in privlačen način...“ Privlačna je Miklova Zala, posebno

dramatizacija Jake Špicarja, brez dvoma. Toda kje pa naj bi bila vzgojna in poučna? Jakob Sket sam je bil že svojčas mnogo storil za slovensko besedo na Koroškem; ni bil samo predsednik Mohorjeve, bil je tudi profesor na celovski gimnaziji in kot tak dosegel, da je postala slovenščina obvezen maturitetni predmet za vse slovenske dijake. Napisal je tudi več slovenskih šolskih knjig in vadnic.

MIKLOVA ZALA — SIMBOL NEKDAJ IN DANES

„Miklova Zala se je že v svojem času povzdignila v enega redkih mitov o slovenski samozvesti in odpornosti, davna protiturška vema in uspešnost slovenskega Roža je v razumevanju in dojemanju vse bolj in vse hitreje postajala znamenje slovenske samoobrambe volje, rodovne trdnosti vsega slovenstva, slovenske koroške skupnosti pa še posebej...“ pravi Matjaž Kmecl. Ta mit o Miklovi Zali, ta mit o slovenski samozvesti se je

v teku petsto let po turških vpadih močno zasidral v srcih koroških Slovencev, v katerih so spet in spet zaživele tudi tiste bolečine zatiranja, brezpravnega človeka, ki pa se je le spet in spet zbral in stal ko sveča, čeprav so mu ostale v srcu rane poniževanj in preganjanj. Zbral se je morda tudi ob veri na Miklovo Zalo, ob upanju na njeno nadnaravno moč, ker je vedel, da „naj pride kar že koli, za nas še zvesta Zala moli“, kar je jasno izrazil Oton Župančič v svojem posvetilu Zali (Marici Zwitterjevi) leta 1937, eno leto pred okupacijo Koroške po Hitlerju, ki je mnogim, premnogim koroškim Slovincem pomenil izseljevanje in trpljenje v tujini. Ni čuda, da so se naši teptani rojaki oprijeli materine besede, domače pesmi in prav Miklove Zale in njene podobne usode in v upanju na njeno molitev prenašali voljno tisto brezpravnost in zaničevanje. Vrnili so se sicer samo nekateri na svoje domove, vrnili pa so se kot se je vrnila Miklova Zala k svojemu Mirku v Svatne pri Šentjakobu.

Tudi podoba Tresoglava močno izraža vzgojni moment povesti. Tip tistega tujca, ki se je vrnil v slovensko koroško vas, izpodrinil kmeta Kneza s posestva in se začel polasčevati tudi nekaterih drugih kmetij, je samo v času nastanka povesti moral biti Žid (Jud), ker je bilo tedaj močno razpoloženje v srednji Evropi, ki je bilo usmerjeno proti „izdajalskim Židom“ in se je po nekaj desetletij stopnjevalo v hitlerizem. Lik Tresoglava naj bi pokazal lik tistega tujca, ki hoče na vse načine (posebno s pomočjo

K fotografijam: (besednik) „Duša henjej, povudenj pride!“ — (Zala) „Zala, si to ti?“ — (skupina) Na drugi predstavi so smeli pozdraviti šentjakobski igralci v svoji sredini tudi gospo Špicarjevo, vdovo Jake Špicarja, dramaturga Zale. Od desne na levo: župnik Peter Sticker (režiser), Mari Klemenjak (Almira), ga. Župančič, sin Špicarja, gospa Špicarjeva, Janko Janežič, Milica Janežič (Zala), konzul Peter Župančič, občinski odbornik Miha Antonič.

denarja) priti do oblasti in vpliva v vasi, tistega hudobca, ki streže narodnostni skupnosti po njenem obstoju. Ne smemo pozabiti, da je tedaj nastala ideja o „nemški poti do Jadrana“, kateri so bili Slovenci na poti; ustanovil se je tedaj Deutscher Schulverein ter Schulverein Südmark, ki je še v današnjih dneh močna opora v boju proti enakopravnosti slovenščine na južnem Koroškem. Sketova povest je torej nastala pred kuliso stremeljenjem nemškonacionalcev, da bi priselili čimveč nemškogovorečih tujcev v slovenske kraje in s tem izpodrinili domači življ. „Za naš kraj je pač oni tujec na Knezovem posestvu prava nesreča.“ Po posebni milosti božji se v povesti Šentjakobčani le morejo otrestiti tega tujca in njegove lepe in zapeljive hčerke, kar se koroškim Slovincem v celi njihovi zgodovini na žalost ni posrečilo; vendar pa še nikomur ni uspelo, da bi jim vzelo vero v boljšo bodočnost, v enakopravnost obeh narodov na Koroškem, v končno zmago pravice in resnice, „Še bo cvetela ljubezen!“

K UPRIZORITVI SAMI

V zadnjih tednih se vsi pogovori nekje dotikajo tudi šentjakobske Miklove Zale. Takoj sem torej segel po svinčniku, ko sem imel možnost pogovora s prizanim ljubljanskim režiserjem. „Ob Miklovi Zali se ljudje ogrevajo, potrebujejo jo, zato je ne smeš ocenjevati z običajnimi teaterskimi merili,“ mi je dejal. Zato tudi nič ne moti, če so igralci v gibanju malo neokretni, malo neotesani, neosekani. Vloge in liki so podedovani (Tresoglav in Davorin sta podedovala celo nekaj svoje obleke) z igralskega roda v igralski rod. Zato se morajo nujno tako tudi uprizoriti, ker bi sicer igra ne dosegla svojega namena in gledalci ne bi dobili tisto, po kar so prišli. Bilo bi treba morda celo prizor ohceti malo razširiti z večjim številom svatov, ki bi v ozadju zapeli kako pesem in z narodnimi nošami popestrili in poživeli sliko. Režiser Marjan mi je tudi priredil, da je letošnja uprizoritev brez

(Nadaljevanje na 5. strani)

NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON

Milan Nikolić — Beograd:

15

Od popisa do taborišča

ARMENCI POSTANEJO BOLGARI

Toda za žico in rešetkami ne čemijo samo Makedonci. Vihra nacionalistične evforije ustvarjanja „enotne bolgarske socialistične nacije“ tudi drugim mnogoštevilnim narodom, ki živijo v Bolgariji, ni prizanesla.

V starozagorskem zaporu je Živko srečal tudi znanega odvetnika Pelijana, po narodnosti Makedonca, in čul njegovo zgodbo.

„V Bolgariji je,“ pravi Živko, „obstajala uradna organizacija Armencev. Izdajali so svoj časopis v armenskem jeziku ter ohranjali zveze s svojim rojstnim krajem in Eri-vanom v ZSSR. Veliko število Armencev je bilo drugega državljanstva in v glavnem visoko izobraženih, delali so kot inženirji, zdravniki, odvetniki.“

Ko se je pred nekaj več kot desetimi leti začela splošna gonja „vsi smo Bolgari“, so tudi Armenci občutili ta pritisk. Rečeno jim je bilo, da lista ne morejo več tiskati v armensščini, ampak samo še v bolgarščini; v uredništvo so postavili Armence, ki so izjavili, da so Bolgari.

Od advokata Pelijana, ki je bil tudi predsednik armenske organizacije v Sofiji, policija ni zahtevala samo, da se „pokristjani“, ampak da tudi spričo svojega ugleda nagovarja svoje ljudi, naj storijo isto.

On je to odločno zavrnil. Plačilo je takoj sledilo. Odvzeli so mu francosko državljanstvo in mu prepovedali

odvetniško prakso. A še premalo. Zaprli so ga in obsodili na pet let strogega zapore.

POZABILI IMENA

Znano je, da živijo Romi (Cigani, op. prev.) raztreseni po celem svetu. Bolgarija pa je ena izmed redkih držav, v katerih Romov ni. Uradno. To seveda ne pomeni, da so se oni v svojem nomadskem življenju Bolgarije iz kakršnihkoli vzrokov izognili. Nasprotno, naselili so se tam v velikem številu in so bili za Turki druga največja manjšina v Bolgariji, in sicer po uradnem popisu iz leta 1956.

Toda v zadnjih dveh desetletjih jih je zmanjkalo. Vseh 200.000 Romov je postalo čez noč del nacije, ki je postala „tehniško“ najbolj popolna nacija, kajti povsod se rojevajo samo Bolgari. Tako so bili tudi Romi spremenjeni v Bolgare. Toda ker njihova imena ne zvenijo prav nič bolgarsko in slovansko, so oblasti prevzele botrstvo in vsi Romi so dobili nova imena.

To množično krščenje je privedlo večkrat do prav veselih in smešnih situacij, kar ni nič čudnega, saj so se ljudje, ki so desetletja živeli s svojimi imeni, le težko navadili novih.

V rudniku „Črno morje“, se spominja Živko Ortodoks Sotiriu neke take dogodivščine, je delalo okoli 7000 Romov. Rudarji so dobivali kurivo zastonj. Tovornjak s kurivom se pripelje pred hišo, vozač pogleda na list in vpraša: „Ali stanuje tu ta in ta?“

„Ne,“ odgovori gospodar, ker je pozabil novo ime, ki ga je vozač prebral.

Nato se je šele začelo, nastala je dirka za kurivom, Rom se je razburjal in spraševal, zakaj mu niso pripeljali kuriva. Ob izplačevanju mesečnega zaslužka se je dogajalo nekaj podobnega. Rudarji pridejo k blagajniku po plačo pa rečejo svoje staro ime.

Blagajnik išče, prevrne vse, toda tega človeka ni na seznamu. Nato ga vpraša, ali je to staro ali novo ime. Da, staro. A kako bi le moglo biti novo? Vsi se skušajo spomniti novega imena, kar je povzročilo med rudarji hrupen smeh.

DOVOLJENJE, DA VIDI SINA

Toda življenje Romov po pričevanju Živka Sotiria ni vedno tako veselo.

Pripadnike vseh manjšin iz cele Bolgarije so prisilno spravili v Dobrudžo, da tam delajo na kmetijskih posestvih. Zgolj formalno so svobodni. Njihove vasi so svojevrstna taborišča. Ne morejo jih zapustiti brez posebnega dovoljenja, niti v sosednjo vas ne morejo na obisk svojim najbližnjim. Če odidejo brez dovoljenja, jih čaka kazen do pet let zapore.

„V taborišču Persin sem spoznal nekega takega Roma, ki mu je po novem ime ‚Zlatko‘. Pripadal je skupini tako imenovanih ‚srbskih Romov‘, ki jih imajo v Bolgariji za najbolj sposobne, ker so izobraženi ali pa so se izučili poklicev. Aretirali so ga, ker je odšel brez dovoljenja v sosednjo vas, da bi videl sina.“

NEKAJ SE JE POSVETILO

V Strugi je pogostokrat mogoče čuti „On je Egejec“. To so Makedonci iz egejskega dela Makedonije, veliko od njih pa je prišlo zadnje čase iz Bolgarije. Tu so našli dom, ki so ga pred desetletji izgubili v Grčiji.

Eden od njih je 51-letni Risto Jankovski. Se celo družino, ženo in tremi odraslimi otroki se je priselil pred štirimi leti iz Bolgarije. Dolga je bila odiseja tega kmečkega otroka iz Lerina. Skoraj celo življenje je bežal pred silo in pritiskom in iskal novo domovino.

(Dalje prihodnjič)

SPZ praznovala v celovškem Mestnem gledališču

(Nadaljevanje s 1. strani)

organizacij koroških Slovencev. Slavnostni govornik je bil predsednik nadzornega odbora SPZ dr. Franci Zwitter. Med drugim je dejal:

„Zdi se mi potrebno, da spričo 40 procesov proti našim mladincem in aktivistom opozorim ob jubileju naše osrednje kulturne organizacije na te ugotovitve največjega slovenskega kulturnika Ivana Cankarja v predavanju pod naslovom „Slovensko ljudstvo in slovenska kultura“, ki ga je imel pred tržaškimi delavci prav v letu, ko so naši predniki ustanovili današnjo jubilejantko.

Zavedajmo se, da gre tudi pri dejanjih, zaradi katerih so sproženi omenjeni procesi, za izrazita politična dejanja in nikakor ne za kriminalna dejanja, kakor bi jih radi prikazali. Gre torej za izrazit kulturni boj, gre za osnovne človekove pravice našega ljudstva, ki so zajamčene v ustavi in mednarodnem dokumentu!

Zato s tega mesta, iz kulturne manifestacije apeliramo na državnega prezidenta in merodajne činitelje, da ukinejo vse kazenske postopke proti našim aktivistom, kajti kakor pravi Cankar: „Boj za osvoboditev ljudstva je kulturni boj — in kdor ta boj obrekuje, kdor mu podstavlja nečiste cilje, je sovražnik ljudstva, je sovražnik kulture!“

Naši aktivisti pa niso storili nič drugega, kakor da so zahtevali za svoje ljudstvo pravice, ki mu gre — do!“

Dr. Zwitter je dejal, da mora za vsakim osveščanjem, to je za vsakim kulturnim dejanjem, biti idealizem. „In ker ne morem imenovati vseh številnih zaslužnih naših prosvetašev in kulturnih delavcev, naj bo v obliki, kakor sem ob začetku prikazal nekaj utrinkov iz naše najtežje dobe, ko je bila na molk obsojena naša beseda, izrečena iskrena zahvala vsem — umrlim in živim — ki so s svojim idealizmom, s svojim delom, s svojo borbo, s svojo žrtvijo ali celo s svojim življenjem na kakršenkoli način prispevali **svoje** k ohranitvi in krepitvi slovenske kulture na Koroškem!“

Sledil je koncert nastopajočih zborov in ansamblov ter predvajanje plesov. V orkestru so nastopali tamburaši — med njimi nov ansambel SPD Zarje iz Železne Kaple pod vodstvom Otona Wutteja. Novo so se v Celovcu predstavili med drugim tudi mešani zbor SPD Gorjanci iz Kotmаре vasi pod vodstvom Jozeja Packa, trije otroški zbori z Obirskega (vodja Valentin Polanšek), Škocijana (voditeljica Marija Hartman) ter Šentvida v Podjuni (voditeljica Danica Kežar) ter dve otroški folklorni skupini iz Dobrle vasi (vodi jo Milica Šturm) ter Železne Kaple (vodi Franci Sadojšek).

Poleg pesmi in plesov so bile na sporedu še recitacije koroških avtorjev (recital Tonči Schlapper). Povezavo je prevzel zvočnik, spremljali pa so pesmi tudi diapozitivi z domačih krajev. Pred dvorano so sonele ob zidu slike koroških umetnikov.

Vrtilni oder mestnega gledališča je bil razdeljen na tri dele: za velike zборе, manjše zборе ter instrumentalne ansamble. Edino tako so prireditelji zmogli, da je bil spored končan v sprejemljivem času. Na slavnostni prireditvi SPZ so

nastopali: moški zbor SPD „Edinost“ Pliberk (Folti Hartman), tamburaški zbor SPD „Zarja“ Železna Kapla (Oto Wutte), moški zbor SPD „Vinko Poljanec“ (Hanzi Kežar), mešani pevski zbor SPD „Gorjanci“ Kotmara vas (Jozi Pack), ansambel „Drava“ SPD „Borovlje“ (Roman Verdel), folklorna skupina SPD „Srce“ Dobrla vas (Milica Šturm), kvartet „Hartman“ (Božo Hartman), moški pevski zbor SPD „Radiše“ (Stanko Wrulich), Plajberški kvartet (Mirko Laussegger), mešani pevski zbor SPD „Radiše“ (Šimej Wrulich), moški zbor SPD „Trta“ Žitara vas (Jože Starc), mešani pevski zbor SPD „Bilka“ Bilčovs, ansambel Hanzija Artača, otroški pevski zbor SPD „Obir“ (Valentin Polanšek), mešani pevski zbor SPD „Srce“ Dobrla vas (Albin Kranjc), moški zbor SPD „Edinost“ Škofiče (Valentin Pavlič), tamburaški zbor SPD „Jepa-Baško jezero“ (Erika Wrolich), pionirska folklorna skupina SPD „Zarja“ Železna Kapla (Franci Sadojšek), moški pevski zbor SPD „Svoboda“ Loga vas (Stanko Černic), trio Korotan s pevci (Hanzi Kežar), mešani pevski zbor SPD „Podjuna“ Pliberk (Oto Wutte), moški zbor SPD „Jepa-Baško jezero“ (Šimej Triesnig), Čertov Danica, moški pevski zbor „Radiški fantje“ (Tomaž Ogris), ansambel „The Spiders“ Železna Kapla (Kuchar Peter ml.), tamburaški zbor SPD „Zvezda“ Hodiše (Dorica Sabotnik), moški zbor SPD „Bilka“ Bilčovs (Joško Boštjančič), Magda Pack in Edit Čertov, lovski pevski zbor SPD „Zarja“ Železna Kapla (Vladimir Prušnik), mešani mladinski pevski zbor Slovenske

gimnazije v Celovcu (prof. Joško Kovačič), ansambel „Fantje iz Podjune“ (Franc Gojer), moški zbor graških študentov (Aleks Schuster), mladinska folklorna skupina SPD „Zarja“ Železna Kapla (Franci Sadojšek), otroški pevski zbor SPD „Vinko Poljanec“ Škocijan (Marija Hartman), mešani pevski zbor „Rož“ Št. Jakob (Lajko Milisavljevič), skupni moški zbori (Valentin Hartman), moški pevski zbor „Pre-

žihov Voranc“ (Folti Sima), sestre Velik, otroški pevski zbor SPD „Danica“ Šentvid v Podjuni (Danica Kežar), mešani oktet Kluba slovenskih študentov na Dunaju (Mirko Laussegger), mešani pevski zbor SPD „Danica“ Šentvid v Podjuni (Hanzi Kežar), mešani pevski zbor SPD „Zarja“ Železna Kapla (Joško Wrulich), obirski ženski oktet SPD „Obir“ Obirsko (Valentin Polanšek), skupni mešani zbori (Hanzi Kežar).

Spored spominske proslave

ob 35. obletnici usmrtnice Selskih žrtev nacizma, dne 22. aprila 1978 na Dunaju

13.00 Spominska maša v slovenskem jeziku v cerkvi Sv. Trojice, 8., Alserstraße 17; darovanje sv. maše in nagovor: kaplan mag. Ivan Olip

14.00 Polaganje vencev v spominskem prostoru za žrtve nacizma na Dunaju 8., Landesgerichtsstraße 11 (deželno sodišče za kazenske zadeve)

častna straža: Jože Blajs, Železna Kapla; Joško Hribernik, Se'e; Florijan Jug, Sele; Milan Piskernik, Železna Kapla

„Žrtvam“ — ruska žalostinka

izvaja Pliberški oktet, vodi: Albin Krajnc

polaganje vencev in mimohod vseh navzočih

14.45 Spominska svečanost v Albert-Schweitzer-Haus, 9., Garnisongasse

„Oj Doberdob“ — Zorko Prelovec, narodna

izvaja moški zbor KPD „Planina“ iz Sel,

vodi: Mira Oraže

nagovor dr. Matevža Grilca, predsednika

Narodnega sveta koroških Slovencev

člani Kluba slovenskih študentov na Dunaju recitirajo iz sodbe proti Selskim žrtvam, ki so jih obglavili 29. aprila 1943

„Počiva jezero v tihoti“ — Radovan Gobec,

partizanska, izvaja moški zbor KPD „Planina“ iz Sel

nagovor dr. Franca Zwittera, predsednika Zveze

slovenskih organizacij na Koroškem

„Tiho skrita“ — Neži Olip, Franc Čertov

izvaja mešani zbor KPD „Planina“ iz Sel,

vodi: Franc Čertov

govori zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschräger

„Prisega“ — France Cigan, Ksaver Meško

izvaja mešani zbor KPD „Planina“ iz Sel

Autobus na Dunaj se odpelje izpred Mohorjeve v Celovcu ob 5.30 zjutraj.

Samostojen nastop ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

nja. Janez Mikl, vodja enotne liste v Bekštanju je svaril pred usodno taktiko z besedami: Ljudi ne moremo goniti enkrat v to in drugič v drugo stranko. S tem je hotel povedati, da mora biti linija pri občinskih in deželnozborskih volitvah ista. V političnem delovanju se ne bi smeli koncentrirati samo na zavedne narodnjake, je bilo v diskusiji večkrat naglašeno. Udeleženci so naslovili na zastopnike osrednjih organizacij še razna druga vprašanja, ki sicer niso bila v zvezi z občinskimi volitvami, a stavljeni iz upravičenega interesa in v skrbi za transparentno, enotno in uspešno politiko koroških Slovencev.

Udeleženci zborovanja so zadovoljili volilne skupnosti v posameznih občinah, da pripravijo koncept in kandidatno listo za prihodnje volitve.

IŠČEMO SERVIRKO

S prvim junijem iščemo zanesljivo servirko. Zaposlitev do 30. avgusta ali 15. septembra. Znanje slovenskega jezika potrebno.

Gostišče Juena, Alojz Gregorič, Čepiče, 9142 Globasnica. Tel. 0 42 36 - 21 05 05.

IŠČEMO GOSPODINJSKO POMOČ

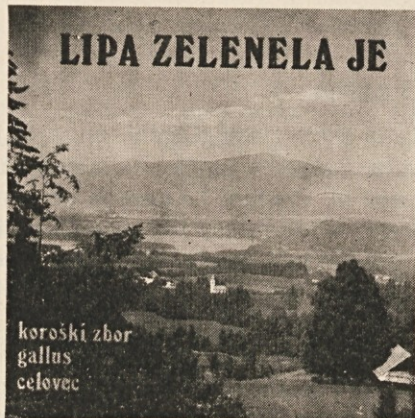
S 1. majem išče družina z dvema otrokoma mlajšo gospodinjsko pomočnico. Dr. Cesnovar, tel. 0 42 29 - 81 84.

PRODAM MOPED

Prodam moped Puch Monza 50 C, letnik 1977. Tel. (0 42 22) 70 1 35/31.

Nova plošča zbora Gallus

Te dni je izšla druga LP-plošča celovškega zbora Jakob Petelin Gallus. Še pod vodstvom prof. Jož-

ka Kovačiča so lani v koncertni dvorani posneli (inž. Walter Köstenberger, vodja snemanja dr.

France Vrbinc) ducat narodnih in ponarodelih ter Tomčevo kantato „Janičar“. Prva stran vsebuje poleg Zdravljice kantate še pesmi „Vuštnješa ja ni“, „Meglico“, „Prišel ljubi je pod okno“, „Pa se sliš“. Druga stran pa je posvečena koroški ljudski pesmi: „Je na Dravci M'hva“, „So pa travniki zeleni“, „Dečva to m' povej“, „Da b' biva liepa ura“, „Rasti rožmarin“, „Ribce po murj'c' pjavajo“. Ploščo, ki je bila izdelana v ZDA, zaključuje ponarodela „Lipa zelenela je“. Po njej plošča tudi nosi naslov.

Plošča stane 100 šilingov in jo dobite pri Krščanski kulturni zvezi v Celovcu, Viktringer Ring 26; tel. 0 42 22 / 72 5 65-24.

Za binkoštno praznike pa bo Gallus pod vodstvom prof. Janeza Kampuša nastopil v Parizu.

Glosa: radovedni poslanci

Poslanci ÖVP so radovedni: predvsem kar zadene slovensko narodno skupnost na Koroškem.

Kot smo že večkrat poročali, so se parlamentarci ÖVP vroče zanimali, zakaj urad zveznega kancelerja piše Slovenskemu informacijskemu centru v Celovcu pismo z dvojezično navedbo kraja. Kanceler je odgovoril, da gre za pomoč, ki se ne bo več ponovila. — Tokrat pa so volkspartei-ovci vprašali, kaj so govorili zastopniki koroških Slovencev na beograjski

konferenci in kakšen informacijski material so predali mednarodnemu tisku in diplomatom.

Da živci ÖVP-jevskih mandatarjev ne bodo preveč štrapacirani od radovednosti, jim povemo, da lahko dobijo informacijski material hitro in poceni pri istem Slovenskem informacijskem centru, ki je bil že enkrat predmet interpelacije. Cena angleške brošure — vsebuje tudi prevod Apovnikovega dela — „The ethnic minorities in Austria“ je ugodna: samo 50.— ši-

PRIREDITVE

Mešani pevski zbor PODJUNA Pliberk vabi na

VIGREDNI KONCERT

ki bo v soboto, 22. aprila 1978, ob 20. uri v dvorani Schwarzl v Pliberku.

Nastopajo:

Graški študentje
MPZ „Podjuna“ — Pliberk
ansambel „Drava“ iz Borovelj
in folklorna skupina SPD
„Edinost“ iz Pliberka

DRAMA: „VOLKODLAKI“

Prireditelj: SPD „Zarja“ v Železni Kapli

Kraj: Farna dvorana v Železni Kapli
Čas: nedelja, 30. aprila 1978, ob 11.30

Gostuje: Igralska skupina SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni

KULTURNI VEČER SLOVENSKE BESEDE IN PESMI

Prireditelj: SKD v Celovcu

Kraj: Marijanišče, Völkermarkter Straße 36, Celovec

Čas: torek, 25. aprila 1978, ob 19.30
Gostujejo: Bogoslovci iz Ljubljane

SPD BISERNICA

KLUB PREŽIHOV VORANC

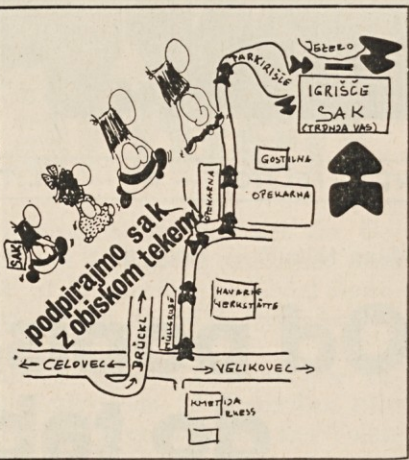
prirejata 28. aprila 1978 ob 19.30 v Klubu Prežihovega Voranca (Beneditinerplatz 5/1)

diskusijski večer s so-avtorjem knjige „Österreich und seine Slowenen“ (Haas/Stuhlpfarrer)

Dr. KARL STUHLPFARRER bo uvodoma predstavil imenovano knjigo.

SAK — ST. STEFAN

V soboto igra Slovenski atletski klub proti moštvu iz St. Stefana v Labotski dolini in sicer na „domaćem“ igrišču v Trdni vasi. Ob 14.15 igra moštvo pod 21, ob 16. uri pa prvo moštvo. Navijači pri srčno vabljeni!

ČESTITAMO !

Za doktorja medicine je te dni na dunajski univerzi promoviral Joško Veber iz Šentjakoba v Rožu. Čestitamo!

ČESTITAMO !

Doktorski klobuk iz zgodovine je te dni v Gradcu osvojila Marija Elfrida Inzko, absolventka Slovenske gimnazije in hčerka prof. Franca Inzka. Čestitamo!

lingov plus poština. Parlamentarci lahko tako dobijo informacijo še pred poparjenim Pahrovim odgovorom — hitro, a manj hrupno kot v parlamentu. Če pa parlamentarci hočejo biti že ravno v televiziji, pa bo skušal vodja SIC dipl. inž. Franc Kattnig tudi tozadevno posredovati in iti na roko. Njegov naslov: SIC, Viktringer Ring 26, 9020; tel. 04222 / 72565-28.

HOTEL „PAKA“ iz VELENJA (Slovenija)
vas vabi v nočni bar,
tel. 063-851-220.
Obiščite restavracijo „Jezero“,
tel. 063-850-170.

Šentjanž v Rožu: Farna kronika

Dne 17. marca smo spremili na šentjanško pokopališče enega od naših najstarejših faranov — Nikolausa Plautza, ki bi letos dopolnil 90. leto. Rajni je izhajal iz Želuč na sončni strani Drave. Priženil se je nato v Podsinjo vas in ker je bil mizar, je tam odprl svojo obrt. Izučil je v tem času nekaj naših fantov, ki so vsi dobri mizarji. Rad je v svojem življenju zahajal v cerkev in v veselo družbo. Dolga leta je bil vdovec in tako je večer svojega življenja preživel pri svojih sorodnikih, katerim je oddal tudi svojo hišico, saj so tudi prav lepo skrbeli zanj do zadnjega.

Teden dni navrh je pretresla celo faro žalostna vest, da je za srčno kapjo preminil Jožef. Wank pd. Otrob iz Podsinje vasi v 63. letu starosti. Rajni Pep je že leta bolehal na srcu in je zaradi tega tudi šel predčasno v pokoj. Ta bolezen mu ni pustila več miru, vedel je, da ga more doleteti najhujše. Dopri- neslo pa se je, da se je pri pripravi krme za njegove ovce zgrudil na tla in zanj ni bilo več življenja. V pogovorih se je večkrat izrazil: Oh, ko bi me Bog le še pustil živeti, ko nam tako dobro gre! Čeravno je dobival pičlo pokojnino, mu je bilo življenje veliko dražje kot denar. Bil je priden človek in znal skrbeti za

svojo mnogočtevno družino. Poizdal si je tudi lepo svojo domačijo, na katero je bil zelo ponosen. Pokojni Otrob je stal tudi v vrsti tistih moških, ki redno obiskujejo nedeljsko službo božjo. Odkar je bil upokojenec, je rad zahajal v cerkev tudi ob delavnikih, posebno pa v adventnem času.

Ogromna množica žalnih gostov ga je spremljala na njegovi zadnji poti na šentjanško pokopališče. Pevci iz Bistrice so rajnemu na domu ter na grobu zapeli pesmi žalostinke v slovo. Žal pa je padel ta pogreb na Veliki četrtek in tako po cerkvenih predpisih ni bilo dovoljeno nesti krsto v cerkev in se brati za rajnega pogrebna maša. Čudimo se samo, ko so na zadnjem koncilu v Rimu skoraj preuredili ali olajšali vse cerkvene zapovedi, pa se niso spomnili tistih rajnih, ki se pokopljejo v teh velikonočnih dneh, da bi bili deležni takih pogrebov, kakor se spodobi. Taki slučajni in še več drugih ne rodijo vernih sadov, ne za nas stare, še manj pa za mladino.

V celovski bolnici pa je preminil v 79. letu starosti Johan Hafner iz Šentjanža. Dobrih 30 let ga je mučila huda bolezen v nogah, zadnji čas pa je bil pravi trpin in z njim vred tudi njegovi svojci. Dne 4.

aprila so ga ob veliki udeležbi žalnih gostov pospremili na njivo miru. Pri pogrebni maši je pel žalostinke šentjanški cerkveni zbor. Tako so v zadnjem času pokopali v Šentjanžu kar tri farane. — Sorodnikom je treba izreči naše sožalje.

Po smrti gospoda Jožeta Vošnjaka je prevzel našo faro v oskrbo kapelški gospod Franc Hudl. Pozimi pa je tudi on hudo zbolel. Usmilil se nas je pater Jakob iz Celovca in prevzel okoli božične dobe maševanje ob nedeljah in praznikih. Sedaj je zopet bil poklican drugam. Okoli Velike noči nas je obiskal dr. Pavel Zablatnik in bil naš „fajmošter“. Obema se zahvaljujemo za lepo bogoslužje. No, medtem pa je spet ozdravel kapelški gospod in kakor on pravi, je spet vesel, da bo mogel soupravljati našo faro. Prav lepo pa prosimo našega gospoda škofa, da bi nam poslal stalnega duhovnika, saj slovi naša fara na dobrem glasu in škoda bi bilo, če bi zob današnjega materializma pregledal naše verske stene.

Šentjanški cerkveni zbor se pod spretnim vodstvom šolskega ravnatelja Eriha Užnika prav lepo razvija. Z ubranim petjem olepšuje naša bogoslužja. Na žalost pa sta prenehala peti dva naša zaslužna

člana: Anton Hornböck, p. d. Bavant in Rudi Lausegger. Nad petdeset let sta pela Bogu v čast in narodu v korist; ko pa človeka zaleze starostna doba, se mora odpovedati tudi temu, kar mu je v življenju bilo najljubše. Cerkevni pevci se jima prav lepo zahvaljujejo za njuno vestno sodelovanje. Letos v Šentjanžu načrtujejo tudi popravilo in kritje cerkvenega stolpa. Proračuni so izkazali vsoto 400.000 šilingov. Majhna šentjanška fara bi morala prispevati

150.000 šilingov. Morda pa se najdejo tudi izven fare kakšni dobrotniki, ki imajo lepo šentjanško cerkev v časti in starodavni kip Mater božje, kateri je kljuboval krvo- ločnemu Turku in ni hotel zgoriti.

Občina Bistrica v Rožu — Šentjanž spada k njej — namerava pozidati tudi mrtvaško vežico. Gre samo še za razpolago zemljišča. Pa bodo tisti gospodje na škofiji, ki imajo za to še glavno besedo, le ustregli željam domačinov, da bo tudi ta stvar kmalu rešena.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO "ROŽ" V ŠENTJAKOBU V ROŽU

ob 75-letnici ustanovitve SPD »ROŽ«
in 500-letnici turških vpadov

V FARNI DVORANI V ŠKOCIJANU

**v nedeljo, 23. aprila 1978 ob 14.30 uri
in ob 20.00 uri**

NASTOPAJO IGRALCI SPD „ROŽ“ IZ ŠENTJAKOBA V ROŽU
REŽIJA: PETER STICKER

„Miklova Zala“ - simbol za ...

(Nadaljevanje s 3. strani)

dvoma dosegla svoj namen in da so ljudje dobili to, kar so hoteli in pričakovali: „Trebalo bi biti pri taki prireditvi zelo kultiviran in strpen kot „tujec“, t. j. ne-Rožan. Ne smejo se izrabljati čuti in predstave rojakov iz okolice Šentjakoba v druge namene.“ Namen uprizoritve naj bi bil brez dvoma ta, da se obdrži avtentičnost in nepretrganost Špicarjeve Zale, ki je za slehernega Šentjakobčana „njegova Zala“.

Ne smemo pri vsem tem prezreti, da bi se ta ali oni pomanjkljaj, ki je bil bolj tehnične narave, le še dal odpraviti oziroma izboljšati: osvetljava je bila preveč osredotočena na sredino odra, tako so bile scene, ki so bile bolj ob strani, večkrat čisto v temnem. Postritev ohceti sem že omenil. Kulise niso čisto ustrezale predstavam, ker niso bile (najbrž iz pomanjkanja časa in sredstev) prikrojene na Šentjakob. Turške šotore bi brez posebnih težav znali narediti iz zaves, kakor tudi harem. Skratka pač, naivnost besedila bi se po mojem mnenju odražala tudi v scenariju. Kostumi so bili skoraj vsi posrečeni z izjemo Almirine krvavo rdeče „hadrce“, čeprav ji verjamem, ko pravi: „Kakor blisk goreč je žar moje ljubezni!“ Tako očitno pa tega ni treba kazati. Davorin bi moral imeti pamet povezano z vozli na debeli „podveznici“ (vrvi), tako se nekam pretepa s pravcato mrežo; Zala v harem preveč roti svojega strica Marka, naj jo reši, zdi se premalo tista Zala, ki pogumno gre reševati svojega Mirka iz turškega zapora.

Vpliv publike na igralce se je

dobro pokazal tistim, ki so bili tako pri prvi kot pri četrti predstavi. Tokrat je domača publika tako rahlo- čutno reagirala na tek igre, da bi mogel v obrazih kot v zrcalu zasledovati njen potek sam. Skoraj istočasno smo si segli po „šnajcle“ (robce), istočasno smo začeli ploskati in kakor iz enega grla smo se zasmejali ob muhah besednika, Lebnevega ateja iz Gorinčič („duša henjej, povudenj pride! Žejn sem pa tke, da se mi na prsih že čikelj prismoja! Moji otroci so že tke vačni, da že za hrilami litajo! Imam tkaj otruk, da se že po miru spenjajo!“ itd). Ko pa je rekel Serajnici naj mu dá prav dva fantic (ki se po stari navadi pečejo pri Kravcarju v Šentpetru in so dišali v dvorano) za njegovo ženo s seboj, ker ima krof, je doseglo veselo razpoloženje svoj višek, ki se je kratko potem spet prevrglo v globoko zaskrbljenost, ko je pritekel Vinko, Strdenov Vancej težko ranjen na oder z vročimi prihodni Turkov. Dovoljeno mi je, da svoje poročilo o tej prireditvi zaključim z zadnjim odstavkom Sketove povesti: „To je povest o Miklovi Zali. Spomin na njo še živi dandanes v Rožni dolini na Koroškem. Ako prideš, dragi bralec, kdaj v tisti kraj, oglasi se pri Miklovih! Z veseljem ti bo sivolasi mož pripovedoval o Miklovi Zali. Z navdušenjem ti bo imenoval njeno ime in te prosil, da ji ohraniš tudi ti — blag spomin.“

Obisk na obeh predstavah je bil izvrsten. V soboto sta se prireditve udeležila tudi jugoslovanski veleposlanik Pribičević in generalni konzul Milan Šamec.

F. K.

KRATKA ZGODOVINA TAM

Pri obnavljanju domovine in izgradnji gospodarstva po 2. svetovni vojni je veliko vlogo odigrala avtomobilska industrija. Na prvem mestu moramo omeniti TAM Maribor, ki ga prištevamo med pionirje jugoslovanske povojne industrije.

Osnova današnjega TAM-a je bila tovarna letalskih delov, ki je zgradil okupator za potrebe nemške vojne industrije.

31. decembra 1946 sta predsednik Tito in takratni minister za industrijo Boris Kidrič podpisala dokument o preimenovanju tovarne letalskih delov v Tovarno avtomobilov Maribor.

V letu 1947 je TAM izdelal 27 tovornjakov po češki licenci, ki so nosili simbolični naziv Pionir. Pri proizvodnji teh 3-tonceev se je TAM soočal z velikimi težavami predvsem zaradi pomanjkanja kadrov z ustreznimi izkušnjami, pa tudi zaradi nerazvite kooperantske industrije. Kljub vsem tem začetnim težavam so Pionirji 15 let zapuščali proizvodne hale TAM. V vsem tem času so v TAM-u izdelali 17.416 teh vozil, kar pa ni bilo dovolj za potrebe gospodarstva, ki se je hitro razvijalo. Na tržišču so se pojavljale potrebe po novih, večjih in sodobnejših vozilih. Zaradi tega je TAM v letu 1957 pričel z razvojem novega vozila nosilnosti 4,5 ton in zračno hlajenih diesel motorjev po licenci zahodnonemške firme KHD (Klöckner-Humholdt-Deutz), v letu 1960 pa je dal na tržišče tudi novo vozilo manjše nosilnosti lastne konstrukcije.

POSLOVNO-TEHNIČNO SODELOVANJE

Leta 1969 je TAM sklenil s firmo KHD novo pogodbo za proizvodnjo najsodobnejših zračno hlajenih diesel motorjev družine 413. S podpisom pogodbe o poslovno-tehničnem sodelovanju so bile postavljene nove osnove za medsebojno sodelavo. Tako je TAM leta 1970 sklenil s tujim partnerjem pogodbo o kapitalni udeležbi, naslednjega leta pa podobno pogodbo še s

TAM - Maribor

finančno korporacijo IFC iz Washingtona.

Leta 1970 se je TAM integriral s tovarno tirnih vozil „Boris Kidrič“ iz Maribora in na ta način dobil svoj lastni program tirnih vozil.

Istega leta je TAM pričel sodelovati z italijansko firmo FIAT na področju izgradnje sodobnih diesel garnitur, s čemer se je uveljavil kot pomemben proizvajalec tirnih vozil.

Z italijansko firmo MORO iz Pordenone sodeluje TAM na področju gradnje komunalnih vozil, z zahodnonemško firmo Schenk pa sodeluje v proizvodnji kamionov-hladilnikov.

Od leta 1970 obstaja tudi pogodba med TAM in zahodnonemško firmo Stadler za proizvodnjo toplovo- dne tehnike. Tako je postal TAM tudi največji proizvajalec toplovo- dne kotlov v državi.

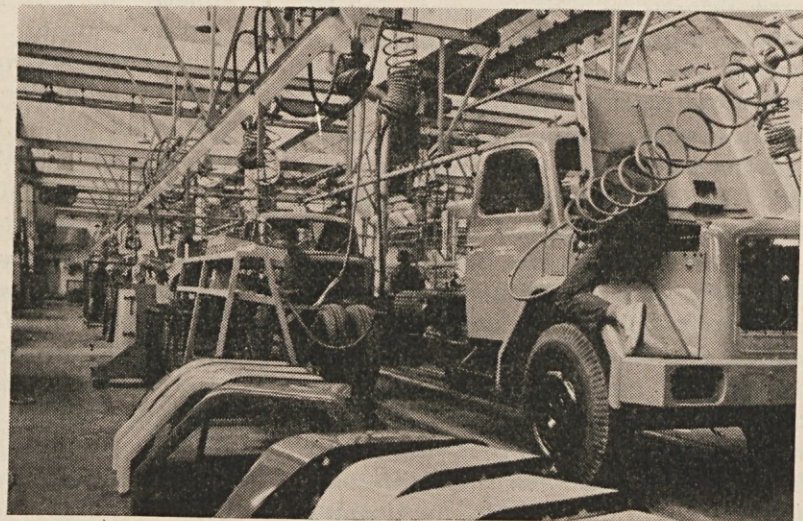
Vse te oblike povezovanja dokazujejo, da se TAM zaveda potrebe po združevanju dela ne samo v nacionalnih, temveč tudi v mednarodnih okvirih.

TAM DANES

TAM zaposluje danes okoli 12.000 delavcev.

Proizvodni program današnjega TAM-a obsega:

- proizvodnjo tovornjakov in specialnih vozil z nosilnostjo od 1,3 do 8 t,
- proizvodnjo avtobusov: kombi in minibusi z 12 — 17 sedeži, mestni in primestni avtobusi za 75 — 92 potnikov; medmestni in turistični avtobusi z 42 — 49 sedeži,

JAROSLAV HAŠEK:

Občutljivi ljudje

Kot lokalni reporter sem imel pogosto priložnost čuditi se človeški občutljivosti.

Zgodilo se je nekoč, da sem napisal, kako se ga je neki gospod Vaclav Stranski iz Smihova v neki gostilni v Knjinski ulici tako nasekal, da so ga morali med silnim truščem vreči iz žganjarne. Dodal sem, da so mu ob tej priložnosti nabili klobuk čez oči.

Naslednjega dne je dotični gospod prišel v redakcijo in zelo žolčno zahteval od mene, naj objavim popravek, iz katerega bi bilo razvidno, da tisto ni bil nikak navaden in običajen klobuk, temveč pravi pravcati cilinder.

Drugi primer se je zgodil nekaj dni kasneje. Povod je bila moja vest, objavljena v časniku, v kateri sem zanimivo opisal požar v mesarskem lokalu gospoda Slabega.

Napisal sem, da je bila nevarnost zaradi požara zares velika, ker da je bila moka v njegovih klobasah sama po sebi že zelo vnetljiva. To sem zapisal z najboljšim namenom. Hotel sem bralce pozabavati in razveseliti. Sodil sem, da lokalni reporter ne sme pisati suhoparno.

Naslednjega dne po objavljenem članku so planili v našo redakcijo kar trije gospodje hkrati: izdelovalec klobas gospod Slabi, njegov oče in njegov ded. Vsi trije so zahtevali mene.

Najbolj arogantno se je vedel stari gospod, ki je podpihoval svoje potomstvo, naj me kar takoj oklofuta, tukaj na mestu, brez milosti in obotavljanja. Medtem ko je stari gospod rogovilil, je vnuk sentimentalno psoval in kričal:

„Le pokusite naše klobase! Zakaj niste najprej pokusili naših izdelkov?“

Druga generacija, lastnikov oče, se je zadiral name in govoril, da sem mu uničil podjetje.

Prav tedaj, ko je bil položaj najbolj kritičen, se je pojavil od nekod odgovorni urednik. Takoj sem izkoristil priložnost in se taktično izvlekel tako da sem jim svetoval, naj o tej zadevi razpravljajo z odgovornimi osebami.

Kakor hitro sem izjekljal čarobno besedo „odgovorni“, je ta postala našim obiskovalcem tako všeč, da so ubogega urednika vlekli in ogulili, kot otroci izmrcvarijo nedolžnega psa. In ko mu je končno uspelo, da se je nekako izvlekel iz nji-

hovih rok, so tekali za njim po vsej redakciji, dokler mu končno ni uspelo, da se jim je izmuznil in se zaklenil v najmanjšo sobo. Toda tudi tukaj ni bilo konca njegovemu trpljenju in mukam.

Mesarji so kot ponoreli tolkli z nogami ob straniščna vrata v očitni želji, da jih vlomijo. Nepoučenemu opazovalcu bi se moralo zdeti, kot da imajo kolero. Zopet se je ded najbolj izkazal, ker je najmočnejše tolkel po vratih in se drl, kolikor mu je grlo dalo:

„Počakaj, nepridiprav, si boš že zapomnil tisto moko v klobasah, baraba!“

Preganjani in preplašeni odgovorni urednik jih je skušal spraviti k pameti in jim vso zadevo pojasniti. S tankim in piskajočim glasom jim je razlagal skozi zaprta straniščna vrata, da za vse to on ni niti najmanj kriv, ker je bila vest natisnjena brez njegove vednosti, da je časnik dobil informacijo na policiji — in še mnogokaj drugega.

Slednjič nam ni preostalo nič drugega, kot da smo sklicali redakcijske kurirje in portirja, ki so nato izdelovalce klobas s silo vrgli na cesto, odkoder so odšli, da bi o vsej zadevi razpravljali dalje s policijo.

Ko sem po tem incidentu prišel zopet v komisariat po svoje „zlomljene noge, pretepe, samomore, okrutne voznike, karambole in tativine“, me je policijski komisar poprosil, naj mu v bodoče ne pošiljam več na vrat izdelovalce klobas, katerim v klobasah eksplodira moka.

Toda zgodbe še ni bilo konec. Vsa afera je dobila svoj epilog v dnevniku nasprotne politične stranke, h kateremu se je dinastija izdelovalcev klobas obrnila za pomoč. Njihov glavni urednik je osebno nastopil v njem proti nam s prekrasnim člankom o dekadenci obrtne politike v naši stranki. Članek je prekipel od zmerjanja na naš račun in je bil poln plemenitosti. Tendenciozno je trdil, da smo se prodali velekapitalu in da neusmiljeno gazimo po truplih dobrih in poštenih obrtnikov. Ta prekrasni proizvod nasprotniškega javnega mnjenja je zaključevala prerokba, da bo tudi za nas nekoč prišel črni petek in da bo nekega dne naša stranka izbrisana z zemeljske površine.

Vidite zato sem sklenil, da svojih lokalnih vesti ne bom več pisal s

tistim zanimivim in živahnim slogom. Od danes bom pisal samo kratko, jasno in suhoparno, kot avtomat.

Od spoštovanja do tega načela sem zapisal in objavil naslednjo vest:

„Včeraj ob petih popoldne se je mizar Jan Kisela, stanujoč na Žiškovem št. 612, skregal v svoji delavnici s svojo soprogo Marijo, rojeno Foht. Pri tej priložnosti je Kisela udaril svojo ženo z železnim drogom tako močno po glavi, da so jo morali z rešilnim avtom prepeljati v bolnico. Dogodek je izzval zanimanje mnogoštevilnih radovednežev.“

Ko sem naslednjega dne prišel v redakcijo, mi je kurir Franta že na stopnicah povedal, da me zgoraj pričakujeta dva sumljiva tipa. Sedela sta že pred mojo sobo, eden od njiju — tisti močnejši — pa je držal v roki precej debelo in dolgo leseno letev. Brez vsakega uvoda me je vprašal:

„Gospod urednik, ali je to morda železen drog?“

Nisem mogel ničesar reči. Skruseno sem priznal, da je to lesena letev.

JO HANS ROESSLER:

ZADNJI POIZKUS

Pred šefom oddaje televizijskih reklam je stal vznemirjen mož.

„Zakaj tega nočete sprejeti?“

„Saj vas ne odbijam. Prosim vas samo za pojasnilo, kako boste uporabili ti dve minuti na televiziji. Ali nameravate pokazati v besedi in sliki kakšno novo sredstvo za pranje perila?“

„Ne, nobenega pralnega sredstva, temveč samo kandidatnje za možitev.“

Šef oddaje ga je začudeno pogledal.

„To je pa več kot nenavadno,“ je dejal.

„Zakaj? Lepo se bo prileglo vašemu sporedu. V televizijskih reklamah vedno kažete stvari, ki lajšajo človeku življenje in mu napravijo dom prijetnejši. V prijeten dom pa sodi v prvi vrsti žena. Kdaj imajo možje, ki so čez glavo zaposleni, čas, da si poiščejo ženo? Da tečejo za njo, da jo povabijo na skodelico kave, potem pa s težavo raziskujejo njene lastnosti in značaj? Pri meni dobijo vse servirano: vidijo žensko, slišijo njen glas, izvedo vse... Mar to ni ime-

„No, vidite,“ je dejal zadovoljno, „in jaz sem Marženko usekal samo s to letvijo.“

Potem je z mnogo občutka govoril o tem, kako on ni sposoben za takšno surovost, da bi svojo ženo pretepal z železnim drogom.

Tako sem torej samo opravljal prijetno dolžnost v imenu pravice, ko sem objavil popravek tiste lokalne vesti. Napisal sem:

„Niso točne naše včerajšnje novice, da bi mizar Kisela z Žiškova udaril svojo ženo Marijo, rojeno Foht, z železnim drogom, Gospod Jan Kisela je včeraj osebno prinesel v našo redakcijo leseno letev in nas opozoril, da je samo s to letvijo in nikakor z železnim drogom razbil svoji ženi glavo, kar radi popravljamo.“

S tem, da sem objavil ta popravek, se mi ni niti sanjalo, da se bo ta dobri in občutljivi človek, katerega sem hotel tako lepo obraniti pred javnostjo, zopet pojavil v redakciji, in to prav s tisto letvijo in da me bo z njo premlatil — pri tem pa govoril, da to počne zato, ker smo o njegovih zadevah toliko pisali v časniku.

Tako, vidite, so ljudje lahko na zelo različne načine občutljivi!

Na zaslonu se je pojavila druga ženska, tako visoka, da bi delala čast vsakemu spomeniku. Nosila je velik bel kuhinjski predpasnik. V roki je držala skledo in je mesila testo.

„Ali radi dobro jeste?“ je vprašala in nadaljevala: „Pri meni vam ne bo nič manjkalo. Znam kuhati, prati, likati, šivati, krpati... Sem poslušna in blaga gospodinja, kakršno si vsi možje želijo. Zakaj hodite po svetu z umazano kravato, z raztrganimi nogavicami in v obleki z manjkajočimi gumbi? Samo oženjen človek lahko spozna vse težave samskega življenja, šele on ima prave izkušnje... Stara sem osemindeset let, visoka sem 167 centimetrov, ločena ne po lastni krivdi, vitka, črnolaska, mladostna. Zanimiva sem, premožna in ljubim pesem. Moja strast so lončki s cvetjem na balkonu. Hrepenim po možu, ki ima notranje kvalitete...“

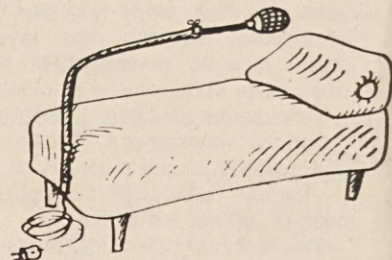
Tretja ženska je bila nekaj mlajša ali pa je bilo samo tako videti. Imela je negovane lase, mladostno in napeto kožo, bleščeče bele zobe. Pričela je z vzdihom:

„Ljubiti in biti ljubljen! Kateri temperamentni gospod srednjih let z zagotovljeno eksistenco, po možnosti v industriji, hrepeni po tem tako kot jaz? Ohranila sem vse ideale in bi se omožila z gospodom trdnega značaja, ki lahko zagotovi ženi solidno in mirno življenje. Nikoli mu ne bo žal. Vedno mu bom lepšala dni in bom njegova razumna sopotnica...“

Film se je končal. Šef oddaje je rekel:

„Prav lepo in dobro. Ideja ni slaba. Samo — ali se vam to izplača?“ „Materialno ne,“ je odgovoril tujec, „to vem tudi sam. Ali od tega pričakujem drugačne koristi.“

„Kakšne?“ „Te tri dame, ki se želijo omožiti, so moje sestre, in stanujejo pri meni. Grenijo mi življenje in če bi mi uspelo, da vse tri omožim, bi se na novo rodil. To je moj zadnji poizkus...“

GOVORNIŠKI ODER
ZA DALJŠE GOVORE

DR. JAKOB SKET:

1

Miklova Zala

(Marici Zwitterjevi v spomin)

KO V TURŠKI SUŽNOSTI JEČALA
IN K SVOJEMU BOGU MOLILA
ZA DRAGE MIKLOVA JE ZALA,
VSO DUŠO MI JE RAZSVETLILA. —
KADAR ME SKRB ZA NAS NAPADE
IN VEČ NIKJER NE VIDIM NADE,
SE SPOMNIM ZALE NA KOLENIH,
POLN ZOPET UPOV SEM OGNJENIH,
IN VEM: NAJ PRIDE KAR ŽE KOLI,
ZA NAS ŠE ZVESTA ZALA MOLI.

Oton Župančič

Pred skoraj petsto leti so Turki prvič udrli na Koroško in opustošili Ziljo, Rož in Podjuno. Takrat je nastala ljudska pripovedka o Miklovi Zali, lepi slovenski koroški deklici. Naše slovensko ljudstvo si je v njeni podobi ustvarilo lik plemenitosti, ljubezni in zvestobe do domačih ljudi in do rodne zemlje. V njeno podobo je naše koroško ljudstvo vložilo vse tiste občutke, želje in hrepenenja, ki je njega samega navdajalo do svoje lepe, ma-

le domovine. Od takrat je Miklova Zala simbol vseh koroških Slovencev vse do današnjih dni. Miklova Zala je večna, živa vera koroških Slovencev v pravico, v zvestobo, v ljubezen do domovine in v končno ustajenje. Po velikem, dolgem trpljenju, po sužnosti, po razočaranjih nad izdajalci, bo napočila odrešitev, sončni dnevi, ustajenje in svoboda.

Povest o Miklovi Zali, veliki koroški trpinkinji, živi že petsto let. In vseh teh dolgih petsto let se je podoba Miklove Zale v srcih koroških Slovencev vedno bolj izpopolnjevala. Njeno pravljico življenje se je stapljalo z resničnim življenjem koroških Slovencev. To je bilo življenje zatiranih, brezpravnih in trpečih ljudi. V zadnjem stoletju je bil jarem sužnosti koroških Slovencev najtežji. Ker razna uspavalna sredstva niso zadostovala za uničenje tega ljudstva, je sledil okruten ponemčevalni pritisk, da bi se to ljudstvo čimprej raznarodilo. Ali niti tuja šola, niti tuja uprava, niti socialna odvisnost niti gospodarski pritisk niso mogli doseči tega imperialističnega cilja. Ta germanizatorski pritisk je dosegel svoj vrhunec v fašistični sužnosti zadnjega desetletja. Fašizem je koroškim Slovencev napovedal uničevalno vojno. Ako hoče uničiti ves slovenski narod, morajo najprej pasti koroški Slovenci. Začelo se je izseljevanje z rodne grude, ubijanje in zapiranje najboljših sinov in hčera našega ljudstva. Fašizem je hotel streti, uničiti tista srca in tiste možgane, v katerih je večno živel Miklova Zala. Fašizem je hotel uničiti samo Miklovo Zalo. In kakor so nekdaj odvedli njo Turki v tujo deželo, tako je sedaj fašizem vlačil iz dežele tisoče in tisoče Miklovih Zal. Le, da Turki takrat tega niso delali zato, da bi našo deželo poturčili, ampak

zato, da bi si nagrabili bogastva. V toliko je bil nemški fašizem še slabši od Turkov.

Ali zgodilo se je drugače, kakor so si zamislili fašisti. Vera v zmago pravice in v rešitev izpod fašističnega jarma je zažvela v srcih tisočih Miklovih Zal širom naše Koroške, širom vse slovenske dežele. Kjerkoli je slovensko ljudstvo živelo in dihlo, najsi bo doma ali na tujem po ječah in taboriščih, povsod je rastle njegova vera v zmago pravice nad krivico, v končno ustajenje. Nazadnje je ta vera postala en sam veliki plamen, ki ga ni bilo mogoče več zadušiti. Čeprav je slovenski narod majhen in je bil stisnjen med dve fašistični državi, ki sta zahtevali njegovo smrt, se je ta narod skupaj z bratskimi narodi Jugoslavije uprl in začel borbo zoper fašizem in njegove domače pomagače. Slovensko ljudstvo je zapustilo svoja polja, svoje tovarne in svoje urade, prišlo je za puško in je šlo v boj zoper fašizem. Kakor smo bili majhni, smo v tem boju postali veliki, eden največjih narodov v Evropi. In veliki nemški narod je postal sramotno majhen, ker je hotel živeti od krivice in od solz drugih narodov.

Tudi koroški Slovenci, ki so ostali zvesti Miklovi Zali, so kakor ostalo slovensko ljudstvo šli v boj proti fašizmu. Vedeli so, da mora enkrat pravica zmagati nad krivico. Vsa zvesta srca Miklovi Zali so napolnila Peco, Obir, Košuto, Jepo in Svinjo. Miklova Zala ni bila več le ena sama deklica, v isto podobo se je združilo vse koroško slovensko ljudstvo. Skupaj s celim slovenskim narodom, skupaj z vsemi drugimi jugoslovanskimi narodi in skupaj z vsemi narodi v Evropi in na celem svetu, ki so se borili proti fašizmu, smo se tudi mi koroški Slovenci uvrstili med pošteno napredno človeštvo. Pokazali smo celemu

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 23. aprila:
07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.
PONEDELJEK, 24. aprila:
13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Zborovska glasba
TOREK, 25. aprila:
09.30—10.00 Pisani svet.
13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Šport — Dr. V. Inzko: Andrej Einspieler.
SREDA, 26. aprila:
13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Solisti — Instrumentalisti.
ČETRTEK, 27. aprila:
13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik — F. Kukovica: Lužiški Srbi — Manjšina v NDR.
PETEK, 28. aprila:
09.15—09.30 „Pomlad je prišla“ (Šolska rad. oddaja za šolarje od 1.—4. šolske stopnje).
13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Vrtiljak popevk.
SOBOTA, 29. aprila:
09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA 1. SPORED

NEDELJA, 23. aprila: 10.00 Govor in odgovor — 11.00 Katoliško bogoslužje iz semenišča na Dunaju — 14.30 Mednarodno pomladno skakanje za Hochkönig-pokal — 15.40 Gorje, če so izpuščeni — 17.00 Slike naše zemlje — 17.25 Calimero — 17.30 Čebela Maja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 „Fein sein, beinander bleiben“ — ljudska glasba — 19.00 Avstrija v sliki ob nedeljah — Salzburg — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Kraj zločina — 21.45 Šport — 21.55 Ponočno branje — 22.35 Teologija v pogovoru — 23.05 Poročila.
PONEDELJEK, 24. aprila: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Šolska televizija: Raz-

mišljajoči kalendarij — 19.30 Hlapec Uli — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Rebel Jacquou — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 21.05 Roots — 21.50 Poročila in šport.

TOREK, 25. april: 9.00 Am, dam, des — 9.30 The Bellcrest story — angleščina — 10.00 Šolska televizija — jedrska energija — pro in contra — 10.30 Gorje, če so izpuščeni — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Raj živali — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Riziko — 21.10 Knez iz Eisenstadta — portret Theodora Keryja — 21.55 Dediščina kraljev — 22.55 Poročila in šport.

SREDA, 26. aprila: 9.00 Oddaja z mišjo — 9.30 Organizacija v gospodarstvu in upravi — 10.00 Šolska televizija: To so Benetke — 10.30 Le grand jeu — 17.00 Bubu kot čarovnik — 17.25 Oddaja z mišjo — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Operni vodič — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Servisni predal — 20.15 Pot na zahod — 22.10 Poročila in šport.

ČETRTEK, 27. aprila: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Francoščina — 10.00 Šolska televizija: 1000 let Babenberžanov v Avstriji — 10.30 Angel, ki je bil hudič — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Prosimo za mizo — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Evrovizija iz dunajske opere: „Troubadour“ J. Verdija, dirigent Herbert von Karajan — ca. 20.40 (v odmoru): Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 21.20 Troubadour — 2. del.

PETEK, 28. aprila: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska televizija: zvok iz človeške roke — elektronska glasba — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Aleksis Sorbas — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Ljudje, trgi, muzikantje — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.15 Nonstop nonsens — 21.05 Tiralica — 21.50 Šport in reklama — 22.05 Hudi ovinki za madame — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 29. aprila: 15.40 Regine — 17.00 Jolly-boksa — 17.30 Heidi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Pan-optikum — 18.25 Dober večer... Heinz

Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z aktualno Južno Tirolsko — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.55 Šport — 20.15 Sam proti vsem — 22.05 Šport — 22.20 Vprašanja kristjana — 22.25 Sierra charriba — 0.20 Poročila.

TV Avstrija 2. spored

NEDELJA, 23. aprila: 16.00 Stekleni človek — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Ō 9 — Koroška — 18.00 Le grand jeu — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Odkritelji — 21.05 Kontrapunkt — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 24. aprila: 17.30 Šolska televizija: jedrska energija — pro in contra — 18.00 Angleščina: The Bellcrest story — 18.30 V centru Evrope — 19.30 Igramo na flavto — 20.00 Neki mož hoče navzgor — 21.05 Veselje ob glasbi — 21.50 Čas v sliki 2 — 22.20 Čarobni kotel.

TOREK, 25. aprila: 17.30 Šolska televizija: To so Benetke — 18.00 Organizacija v gospodarstvu in upravi — 18.30 Znanje aktualno — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Angel, ki je bil hudič — 21.50 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.25 Club 2.

SREDA, 26. aprila: 17.30 Šolska televizija: Obiščemo razstavo — 1000 let Babenberžanov v Avstriji — 18.00 Francoščina — 18.30 Ō 9 — Štajerska — 19.00 Mejniki svetovne zgodovine — 20.00 Teleobjektiv — 20.50 79 Park avenue — 21.40 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.15 Werner Schnyder: Oprostitute, prosim, motnjo! — 22.25 Trailer.

ČETRTEK, 27. aprila: 17.30 Šolska televizija: Zvok iz človeške roke — elektronska glasba — 18.00 Ruščina — 18.30 Kontrapunkt — 19.30 Aleksis Sorbas — 21.45 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.20 Club 2.

PETEK, 28. aprila: 17.30 Šolska televizija: optično steklo — 18.00 Orientacija — 18.30 Portret: Erich Maria Remarque — 19.30 Trailer — 20.15 Problemi z gorami — 21.05 Ob virih Mafije — 21.55 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.30 Mednarodna šov ob petkih: Gilbert Becaud.

SOBOTA, 29. aprila: 17.25 Teleobjektiv — 18.10 Happy tennis — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Pustolovščina divjačina — 20.00 Galerija — 20.15 Cena — 21.45 Mendt & Band.

TV Ljubljana 1. SPORED

NEDELJA, 23. aprila: 8.25 Poročila — 8.30 Za nedeljsko dobro jutro: Od vsakega jutra raste dan: Tolmin — 9.00 625 — 9.30 Gruntovčani — nadalj. — 10.30 Kaj je narobe: V znamenju zore, mladinski film — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila, Britanska enciklopedija, serija, Okrogli svet — Pesem Evrovizije 78 — posnetek iz Pariza, Športna poročila, Poročila — 17.55 Mož, ki je znal z otroki —

19.05 Dviganje uteži (Donavski pokal) — reportaža — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prvi trije — 20.05 Konec tedna — nadaljevanka — 21.10 V Sovjetu ob Volgi — dokumentarna oddaja — 21.40 TV dnevnik — 21.55 Nogomet Hajduk : Partizan — 22.25 Športni pregled — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 24. aprila: 15.05 TV v šoli: Matematika, Polivinilklorid, Nikola Tesla — 16.45 Poročila — 16.50 Sedem stopnic do glasbe — 17.05 Obzornik — 17.15 Kongres ZK Črne gore in Hrvatske — 18.15 Britanska enciklopedija — barvna serija — 18.40 Mozaik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prvi trije — 20.05 M. Orsič-lvkov: Kaj se je zgodilo s Filipom Preradovićem — barvna drama TV Beograd — 21.10 Kulturne diagonale — 21.50 TV dnevnik — 22.05 Mozaik kratkega filma: 600 dni do pravice — 22.25 Poročilo s kongresov ZK Črne gore in Hrvatske.

TOREK, 25. aprila: 8.30 TV v šoli: Angleščina, Kako rastem, Geometrija, TV vrtec, Vesela knjižnica — 10.00 TV v šoli: Prirodoslovje, Risanka, Glasbeni pouk — 14.30 TV v šoli — ponovitve — 17.05 Šolska TV: Regija Evrope, Pogumna dekleta iz enot teritorialne obrambe — 17.00 Poročila — 17.05 Življenje v škornjih z visoko peto — 17.35 Obzornik — 17.45 Poročilo s kongresa ZK Makedonije — 18.15 Mali svet — 18.40 Mozaik — 18.45 Po sledih napredka — oddaja — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prvi trije — 20.05 Diagonale: Kam in kako po osnovni šoli — 21.00 M. Dombrowska: Noči in dnevi — nadaljevanka — 22.00 TV dnevnik — 22.10 Glasbeni magazin — 22.55 Poročilo s kongresov ZK Črne gore, Hrvatske in Makedonije.

SREDA, 26. aprila: 16.50 Poročila — 16.55 S. Makarovič: Kosovirja na leteči žlici — 17.10 Potovanje v deželo lutk — serija — 17.30 Mozaik — 17.35 Obzornik — 17.45 Poročilo s kongresa ZK Vojvodine — 18.15 Na sedmi stezi — športna oddaja — 18.45 Podelitev zlatih priznanj OF — reportaža — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prvi trije — 20.05 Film tedna: Stara puška — 21.50 TV dnevnik — 22.05 Poročilo s kongresov ZK Črne gore, Hrvatske, Makedonije in vojvodine.

ČETRTEK, 27. aprila: 10.00 Festival Kurirček — naša pesem — 10.15 Taborniki — 10.45 Richard Pearse — 11.40 Glasbena oddaja — ... Poročila — 16.15 Profesor Baltazar — risanka — 16.25 Tehnica za natančno tehtanje — 16.55 Mozaik — 17.00 Ko je bilo nebo črno nad Beogradom — dokumentarni film — 17.20 Poročila — 17.25 Naša pesem 78 — 17.55 General Ibro — dokumentarna oddaja — 18.25 Čez tri gore... oktet Gallus — 18.55 Baza 20 — dokumentarni film — 19.10 Barvna risanka — 19.15 Cikcak — 19.25 Prvi trije — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja (Boris Kidrič) — 20.50 TV drama — 21.55 TV dnevnik — 22.10 Poročilo s kongresov ZK Makedonije in Vojvodine.

PETEK, 28. aprila: 9.55 Proslava v Šoštanju — prenos — 15.00 TV v šoli: Makedonščina, Ruščina, Od petka do petka, Planine — 17.10 Poročila — 17.15 Polieder H 3 — 17.20 Ostržek — serija 17.45 TV obzornik — 17.55 Domači ansambli — 18.35 Mozaik — 18.40 Človekovo telo — izobraževalna oddaja — 19.15 Barvna risanka — 19.10 Cikcak — 19.25 Prvi trije — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 21.05 Jaz Klavdij — nadaljevanka — 21.55 TV dnevnik — 22.05 Boks Parlov : Green — prenos — pribl. 23.05 Poročilo s kongresa ZK Vojvodine.

SOBOTA, 29. aprila: 8.00 Poročila — 8.05 Profesor Baltazar — risanka — 8.15 S. Makarovič: Kosovirja na leteči žlici — 8.30 Sedem stopnic do glasbe — 8.45 Tehnica za natančno tehtanje — 9.15 Mali svet — 9.45 Po sledih napredka — 10.15 Dokumentarna oddaja ... G. Durieux: Paul Gauguin — nadaljevanka — 15.40 Poročila — 15.50 Nogomet Budućnost : Sloboda — prenos, v odmoru Obzornik — 17.40 Orli zgodaj letijo — 19.15 Barvna risanka — 19.25 Prvi trije — 19.30 TV dnevnik — 20.00 A. Newman: Šopek z bodočo žico — nadaljevanka — 21.00 TV žehnik — 21.40 TV dnevnik — 21.55 625 — 22.10 Beograjska pomlad — posnetek — 23.30 Poročila.

TV Ljubljana 2. spored

NEDELJA, 23. aprila: 15.20 Nedeljsko popoldne — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 21.00 Včera, danes, jutri — 21.15 Celovečerni film — 23.15 Kronika sterijinega pozorja.

PONEDELJEK, 24. aprila: 18.45 Izobraževalna oddaja — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Športna oddaja — 20.30 Izkušnje — 21.00 Poročila — 21.10 Celovečerni film.

TOREK, 25. aprila: 18.15 Nove knjige — 18.45 Dnevnik 10 — 19.05 Kulturni pregled — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Aktualna oddaja — 20.50 Akcije — 21.00 24 ur — 21.20 Znanost — 22.00 Dokumentarna oddaja.

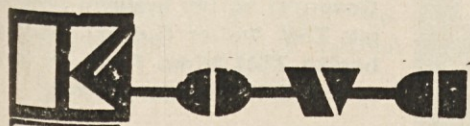
SREDA, 26. aprila: 18.15 Dokumentarni film — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prosta sredi — 22.05 TV dnevnik — 22.20 Poročilo s kongresov ZK Makedonije in Vojvodine.

ČETRTEK, 27. aprila: 17.35 Nogomet Borac : Hajduk — prenos — 19.30 Dunaj: G. Verdi: Trubadur — prenos — 22.30 24 ur — 22.45 Ženska danes — dokumentarna oddaja.

PETEK, 28. aprila: 17.15 TV dnevnik — 17.35 TV koledar — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Družbena tema — 18.45 Glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Kulturna oddaja — 21.00 Včera, danes, jutri — 21.20 Portreti — 21.50 Glasbena oddaja — 22.50 Zabavno glasbena oddaja.

SOBOTA, 29. aprila: 17.45 Plus pet — 18.45 Gledališče v hiši — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Glasbena oddaja — 21.00 24 ur — 21.10 Feljton — 21.40 Dokumentarna oddaja — 22.10 Športna sobota.

*Posebnost je boljša, kajti navadno imajo mnogi!
Zaradi tega rajši takoj h*

po kuhinje!

**PODGERBERK —
ST. KATHREIN**
Škofiče/Schieffling
Tel.: 0 42 74 - 29 55 18
Celovec/Klagenfurt
Rothauerhaus
Tel.: 86 2 92

svetu, da smo mi del slovenskega naroda in da pripadamo k njegovi celoti.

In tako smo tudi mi dočakali dan zmage pravice nad krivico, dočakali smo dan, ko je ljubezen zmagala nad sovraštvom in zvestoba nad izdajstvom. Podoba Miklove Zale je napolnila naša srca v vsej svoji čistosti.

Žrtve, doprinešene za to veliko zmago, so na Slovenskem že poplačane. Tam je ljudstvo dobilo vso moč v svoje roke. Nihče mu ne zapoveduje več in nihče ga ne ovira več v njegovem življenju. Le na Primorskem in na Koroškem še ni končana doba trpljenja. Fašizem je vojaško uničen, a ni še iztrebljen iz vseh src. Še živi sovraštvo, še živi krivica, Miklova Zala mora še trpeti, mora še do-prinašati žrtve za končno zmago pravice nad krivico.

A tudi ta dan bo napočil. Mi ga strnjeni čakamo, da stopimo s Slovenci iz drugih dežel na skupno pot, ki nas bo končno pripeljala v deželo sonca in lepote, v čas lepše in srečnejše bodočnosti. Mi smo otroci Miklove Zale in verujemo v njeno podobo in njeno odrešitev. Ta naša vera je tako velika, da bo premagala tudi še vse zadnje ovire in težave. To se bo zgodilo, kadar bomo stobili s Slovenci v skupnost in kadar bomo kot taki postali ena družina v veliki federativni, demokratični republiki Jugoslaviji.

V začetku leta 1946.

Prežihov Voranc

Prvo poglavje

Bil je dan sv. Petra in Pavla leta 1478.

Kakor dandanes, so častili Slovenci že pred več nego štiristo leti ta god s posebnim praznikom. Ni bilo na Slo-

venskem cerkvice, posvečene sv. Petru in Pavlu, kjer ne bi bili tega dneva obhajali slovesno. Tudi podružnica sv. Petra v šentjakobski župniji, v zgornji Rožni dolini na Koroškem, je bila ta dan lepo okrašna.

Iz vse šentjakobske župnije so se ondi zbrali pobožni župljani. Tudi iz obližja, kakor od Sv. Martina, iz Rožeka, iz Št. Ilja, iz Bilčovsa, iz Sveč, iz Podgorja in še iz več drugih župnij in vasi je bilo došlo mnogo vernega ljudstva. Celó z visokih gor, kakor z Golice, Rožčice in Huma so prišli pastirji k božji službi v cerkev sv. Petra.

V tistih časih so živeli ljudje kaj pobožno. Molili so radi in ni bilo nedelje, ne praznika, da ne bi šel vsak župljan, moški ali ženska, k sveti maši. Tudi na ta dan je pri podružnici sv. Petra vse kar vrelo ljudstva.

Sivolase starčke z odkrito glavo si videl korakati proti cerkvi. In z njimi so šli mlajši moški in fantje tiho in mirno, kakor da bi si ne upali govoriti vpričo starejših mož.

Tam pri cerkvi so bile zbrane stare ženice in skrbne matere. V njih sredi so stala mlada, cvetoča dekleta s povešenimi očmi, molek ali podobó sv. Petra v rokah držeč.

Lepe, visoke ženske postave si mogel občudovati. Dekletom sta viseli dve dolgi kiti po ramah, žene pa so nosile lase umetno zložene. Jopa jim je bila bogato s srebrom in zlatom obšita, krilo pa modre barve in iz dragega sukna. Okoli pasu so bogatejše žene imele srebrn pas, na glavi pa z zlatom obrobljeno „avbo“, dekleta pa šapelj.

Kaj lepo se jim je podajala ta obleka. Zlasti pa se jim je vse prav dobro prilagalo, ker so bila dekleta kakor žene ličnega obraza in lepe rasti. Ni pa bilo tukaj tistega namežikovanja in šaljivega pogovarjanja med fanti in dekleti, kakor ga dandanes tolikokrat opazujemo na takih shodih.

Ampak ženske in moški so stali strogo ločeni in tudi po svetem opravilu se niso pajdašili v krčmah pri vinu in žganju.

Taki cerkveni shodi so imeli takrat mimo velike duševne koristi še posebno važnost za družbinsko življenje. Bili so tako rekoč pravi ljudski zbori. Prijatelji, znanci in sorodniki so se shajali ob takih prilikah. Moški iz raznih krajev in župnij so se na ta dan pogovorili med seboj o gospodarskih stvareh. Sklepali so kupčije, posvetovali se o kmetijskih potrebah.

Taki dnevi so imeli torej velik pomen za kmeta v onih starih časih, ko si je moral sam, z lastno roko braniti posest in življenje. Zakaj graščaki so takrat terjali od kmeta ne le desetine in drugih davkov, temveč on jim je moral tudi brez ugovora opravljati vsa dela. Zahtevali so, da jim obdeluje zemljo, pomagati zidati gradove in povrh se je še moral vojskovati za nje.

A kadar je prišla velika nevarnost za graščaka in njegovo družino, tedaj se je zaklenil v svoj dobro utrjeni grad, kmeta pa je pustil brez pomoči zunaj — v njegovi borni koči. In če je došel potem sovražnik, moral je ubogi kmet zapustiti dvor in dom; pobegnil je visoko gori v planine in pečine, da si reši življenje. Sovražnik mu je pa požgal brez ovire in usmiljenja hišo in skedenj, vzel mu vse, kar je našel, in odpeljal s seboj, česar ni mogel kar na mestu uničiti.

Tako se je godilo v 15. in 16. stoletju našim prednikom na Slovenskem. Tedaj je namreč razsajal, požigal in klal krvoločni Turek po dežili. Stalne vojske ni bilo tedaj, deželne brambe tudi ne, graščaki pa so skrbeli rajši zase, ne pa za ubogega kmeta... (Dalje prihodnjič)

Pismo bealca

DUHOVNE SUŠE NA SUHI NI KONCA...

Da nam Slovencem v občini Suha sam gospod župan ni naklonjen, je znano že iz mnogih pritožb iz Tednika. Tudi vsi občani Suhe dobro poznajo slovensko hišo, iz katere izhaja — in človek bi si mislil, da bi se jaz in on kakor tudi vsi med sabo lahko pogovarjali v domačem slovenskem dialektu in si kot dobri znanci ter prijatelji šli kar najbolj na roke — toda to bo ostalo le pobožna želja vseh tistih domačinov, ki še niso propadli v asimilacijo, ki še niso naselili nemški hinavščini in tistih, ki še niso šli v past in jarm strank in se še niso pustili zvabiti na njih politične stolčke, odkoder brez sramu napadajo lastne vrste.

Še ni dolgo od tega, ko me je višja oseba naše občine nesramno napadla v neki gostilni.

V sovražnem tonu mi je zagrozila, „da me bo že spravila iz svoje občine v Ljubljano.“ Torej izseljevanje Slovencev po stilu ÖVP, kajti omenjeni je brez konca prehvaljeni mandatar naše ÖVP, stranke Bacherjev in Deutschmannov. Pri mizi je sedel tudi moj kupčijski partner in pogovarjala sva se o prodaji moje letošnje košnje, saj sem jaz hribovski kmet brez živine in se moram zelo pobrigati za dohodke, da se gospodarsko zdržim na nogah. In če sedaj pride ta dvakrat črni mandatar ter grozi mojemu kupcu, naj ja ne kupi od mene košnje, ker tedaj ne bo več njegov prijatelj — ne, to je pa dovolj! Ali ne eksistira točen paragraf, ki varuje poštene kupčije in zahteva kazni zaradi motenja (Geschäftsstörungsparagraph)...? Ali ni dovolj žalostno, če sam ÖVP-mandatar, kateremu je poverjena naloga in skrb, da skrbi za obstoj in razcvet naših hribovskih kmetij, kar sam najbolj moti gospodarski red v tej občini!

Lenart Kert,
kmet iz Gradič

Spomin narodnemu heroju

35 let je minilo od smrti partizanskega borca, narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta. V spomin na to obletnico je priredila Zveza koroških partizanov na pokopališču v Železni Kapli posebno slovesnost, ki so se je udeležili konzul SFRJ Peter Župančič, zastopniki borčevskih organizacij iz SR Slovenije, med njimi številni nekdanji Lenartovi sobojevniki, zastopniki slovenskih organizacij na Koroškem in drugi. Ob spomeniku na pokopališču so položili tudi venec v spomin vsem 120 žrtvam nacizma iz kapelskega kraja. Predsednik ZKP Karel Prušnik-Gašper je v svojem nagovoru najprej orisal na kratko lik padlega junaka Franca Pasterka-Lenarta, nato pa se je dotaknil aktualnega političnega položaja na Koroškem, kjer „miselnost nemškega nacionalizma in nemškega nadčloveka še ni popolnoma iztrebljena. Še danes s surovo silo krčijo naše naseljitveno ozemlje, brutalno podirajo zakonito postavljene dvojezične napise, pretepajo slovenske demonstrante in razstreljujejo partizanske spomeni-

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglašnega oddelka in uprave 72 5 65. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 150.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2, 9065 Zrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

Kazaze: žalovanje za mladim fantom

*Dolgost življenja našega je kratka
in dneva smrti ne pove nobena
prat'ka.*

Resničnost teh besed smo posebno živo občutili ob tragični smrti našega mladega farana Friceja Kusterja. V petek, 7. aprila, opoldne ga je še njegova mati spremljala do osebnega avtomobila, s katerim ga je peljal eden njegovih delovnih kolegov z drugimi vred spet na delo v rovu (Stollen) v Kühtai-u na gradbišču Mellach na Tirolskem. V soboto zjutraj pa je udarila med nas kot strela z jasnega neba žalostna novica, da se je okrog polnoči pri svojem težkem in nevarnem delu pri razstreljevanju v rovu smrtno ponesrečil. Za njim, ki je stal kot 21-leten fant v vigredi, v cvetju svojega življenja, žalujemo vsi in nas je njegova nenadna smrt zelo pretresla. Posebno bridko pa je za-

delo njegova smrt in žalujejo za njim njegovi starši, njegovi trije bratje in tri sestre, njegova stara mati, njegov stric in boter z družino in drugi sorodniki, ki so ga imeli vsi zelo radi. Saj je bil z njimi, posebno s svojimi starši, brati in sestrami povezan s pristrčno ljubeznijo, prijaznostjo in postrežljivostjo.

Čprav je bil Fricej še tako mlad, je imel izredno težko življenje. Že kot otrok si je pri smučanju zlomil nogo, ki mu več let ni zacelila in se mu gnojila ter se nam je zelo smilil. A se je kljub tej težavi z močno voljo in pridnostjo izučil za strojnega ključavničarja in naredil zaključni izpit z odliko. Tudi v svojem prostem času je veliko delal in rad pomagal. Tako je med drugim izkopal iz železa dvojne lepih vrat za naše pokopališče, za vrt, v katerem zdaj počiva, in smo mu za to njegovo delo zelo hvaležni.

Rajni Fricej je imel veliko prijateljev in je bil pri svojih delovnih kolekih zelo priljubljen. Čprav je v sredo, 12. aprila, popoldne močno snežilo, je prišlo k njegovemu pogrebu izredno veliko, tudi mladih ljudi iz naše fare in veliko njegovih delovnih kolegov z inženirjem, ki se je od rajnega v kratkem govoru poslovil v imenu delovne skupnosti (ARGE) Hemerwald. Rajnega Friceja so nesli od doma žalosti v Kazazah k pogrebu njegovi delovni kolegi, mladi delavci, doma iz naših sosednjih krajev, v rumenih delovnih oblekah in čeladah, z lučjo na čelu in baterijo na hrbtu ter so v cerkvi pri pogrebni maši stali ob njegovi krsti. Teh pogrebcev je bilo sedem.

To ima svoj poseben pomen: K eni delovni skupini spada osem delavcev. Zato ga je sedem neslo k pogrebu osmi pa je rajni. Pokopali

pa so ga njegovi prijatelji v uniformi gasilcev.

Pri pogrebni slovesnosti so peli naši cerkveni pevci pod vodstvom našega organista Florijana Beclja, naš župnik Florijan Zergoi pa je tolažil težko prizadete sorodnike in nas vse, ki smo bili zbrani pri tem pretresljivem pogrebu, z besedami vere in upanja v velikonočno skrivnost Kristusovega in našega vstajenja in v svidenje v večnosti, ki naj kot luč svetila v temi naše žalosti in vsega življenja. Polagal nam je na srce, naj bo nenadna smrt mladega Friceja nam vsem, posebno tudi mladim, v premislek in opomin, naj bomo vedno pripravljeni za zavestnim življenjem v vstalim Kristusom in nas spodbujal, naj stojimo njegovim žalujočim staršem, bratom in sestram, ob strani ne samo s svojim sočutjem, ampak tudi z molitvijo.

Vsem sorodnikom izrekamo tudi po tej poti svoje globoko sožalje.

S težkim srcem, a „ne kot tisti, ki nimajo upanja“, smo se poslovili od Friceja z besedami:

*Ustajenje je naša vera,
svidenje naše upanje,
molitev za njega pa naša ljubezen.*

MLADINSKI FESTIVAL

Prejšnjo soboto je priredila Zveza slovenske mladine, podorganizacija ZSO, v nabiti Šoštarjevi dvorani v Globasnici mladinski festival. Med častnimi gosti so bili zastopniki ambasade SFRJ Željko Besedič, konzul Peter Zupančič in drugi. Osrednja točka sporeda je bil nastop ansambla Pepel in kri s solisti Ditko Haberl, Edvinom Fliserjem ter Otonom Pestnerjem. Koncert tega ansambla je gledalce oz. obiskovalce docela navdušil.

Poleg tega ansambla so nastopili tudi domači interpreti: ansambel Hanzija Artača, Danica Čertov, Magda Pack in Edit Čertov, ansambel Drava ter Magda Koren. Spored je povezoval Marjan Srienč. Govorniki so bili krajevni predsednik ZSM Walter Gutovnik, šef piberske ZSM Mirko Perč, ter predsednik ZSM Teodor Domej.

SEJEM CAMPING & DOPUST

Na celovškem sejmskem razstavnišču je od 20. do 23. aprila — tokrat tretjič — razstava „camping & dopust“. Ko so leta 1976 začeli s tovrstno razstavo, je bilo udeležjenih 52 tvrdk. Medtem se je število razstavljalcev potrojilo: 174 firm razstavlja. Kot je poudaril ravnatelj sejma dr. Kleindienst, so razstavišče razširili na 15.000 m². Novost bo letos tudi razstava avtomobilov ter dvokoles v posebni hali — prva razstava te vrste na Koroškem. Pa ne samo utenzilije za kampiranje in dopust ponujajo razstavljalci: Italijani so navzoči z informacijskim paviljonom, s katerim hočejo zvesti čim več turistov v svojo deželo. Avstrija oz. Koroška je to priložnost zamudila. Sicer je celovška obratovalna organizacija prireditelj sejma, pristojna deželna mesta pa se velikodušno odpovedo reklam za turizem na tem sejmu. Število prenočitev s tem nikakor ne bo raslo...

strokovne razstave za kmetijstvo, gastronomijo, obdelovalne stroje za kovine in les, gradbene razstave, transportnih sredstev, lovškega orožja, teksitov, živil, vse tja do vina in vrta razstavlja vse. Ta sejem je tradicionalno tudi močno frekventiran od Jugoslavije. Tokrat imajo Slovenija, Hrvatska in Bosna oficialna zastopstva.

Škofiče: iniciativen slovenski mandatar

Podpora slovenskim občanom v Škofičah nekaterim ni všeč. — Tako je vsaj sklepati po besedah svobodnjaškega mandatarja Posratschnika, ki je kot namestnik na zadnji občinski seji kritiziral, da je občina lani podprla delovanje SPD „Edinosti“ z 10.000.— šil. (za 70-letnico obstoja), medtem ko nemškemu pevskemu društvu (MGV Liederkrantz) finančno ni pomagala. V tej zvezi je mandatar FPÖ govoril tudi o samovoljnem postopanju župana glede razpolaganja z občinskimi sredstvi. Temu poskusu enostranskega prikaza sta ugovarjala tako zastopnik slovenske Volilne skupnosti (VS) kakor tudi župan sam. Herman Jäger (VS) je poklical Posratschniku v spomin, da je svojčas dobilo nemško društvo ob 50-letnici prav tako ustrezno podporo iz občinske blagajne. Župan je dejal, da

je „Edinosti“ odobril podporo finančni odbor, v ostalem pa da je razmerje do Slovencev v občini dobro. Menil je tudi, da je treba manjšino podpreti in za informacijo še povedal, da so nemškemu društvu za neko vožnjo tudi odobrili 15.000.— šilingov.

Kontrolni odbor, katerega član je tudi zastopnik VS, je v svojem poročilu ugotovil, da je stanje blagajne v redu. Lansko leto je občina zaključila z denarnim presežkom čez milijon šilingov v rednem proračunu in za dobrih 400.000.— v izrednem. Samo pri eni postavki (taksa, ki jo plačujejo turisti) se je izkazal rezultat za nekaj deset tisoč nižji od proračunske vsote. S pre-

sežkom iz izrednega proračuna je občina nakupila zadnjo zimo že prepotrebne unimog za dela na občinskih cestah (pozimi predvsem za pluzenje). Ker je bil ta znesek sicer namenjen izboljšanju poti v Logu (Auen), je nakup unimoga pri svobodnjaški frakciji povzročil pikre besede na račun župana, ki pa je končno tudi brez dveh glasov FPÖ dobil razrešnico glede obračuna.

Od lanskoletnih števil je za občane gotovo tudi zanimivo, da je občina dala za športne dejavnosti 52.732.—, za počastitve 32 tujih gostov 15.414.—, za namene cestne razsvetljave 80.000.— in za zdaj že skoraj dokončano garažo poštnih avtobusov 1.110.000.— šilingov.

Slovensko kulturno društvo v Globasnici

6. KULTURNI FESTIVAL

ob 75-letnici ustanovitve slovenskega kulturnega društva v Globasnici
od 30. aprila do 7. maja 1978

nedelja, 30. 4.	ob 20.00	VOLKODEAKI drama v treh dejanjih gostuje SPD »Danica« iz St. Vida v Podjuni
torok, 2. 5.	ob 20.00	KONCERT Narodno zabavnega ansambla »JOŽEFA KRŽETA« iz MARIBORA
četrtek, 4. 5.	ob 20.00	KONCERT nastopa moški zbor »SLAVA KLAVORA« iz MARIBORA
petek, 5. 5.	ob 20.00	SE ŠE SPLAČA GOVORITI SLOVENSKO predava dr. Erik PRUNČ
sobota, 6. 5.	ob 14.30	Mladinska spevalnica »PLESOČI OSLIČEK« nastopa »Oder mladje« Koroške dijaške zveze iz Celovca
nedelja, 7. 5.	ob 14.30	SLAVNOSTNA AKADEMIJA

vse prireditve so pri ŠOŠTARJU V GLOBASNICI

ČESTITAMO!

Zvedeli smo, da je pred kratkim promoviral za dr. tehnike dipl. inž. Matija TUMA na tehniški visoki šoli v Zürichu. Matija TUMA je vnuk znanega raziskovalca Julijcev in narodnega buditelja na Primorskem. Novopečenemu doktorju, prvemu predsedniku PRO CULTURE SLOVENICE, ki se vrača v domovino, čestitamo.

Darujte za tiskovni sklad!

DAROVI ZA TISKOVNI SKLAD	
Martin Rekar, Klopce	šil. 200.—
Johan Safran, Bilčovs	šil. 150.—
Preč. g. Alojzij Nadrag, Škofiče	šil. 100.—
J. V., Hodiše	šil. 100.—
C. g. Maks Mihor, Kotmara vas	šil. 50.—
Katarina Ogris, Brunča vas	šil. 50.—
Ljudmila Wertschnig, Škofiče	šil. 50.—
Jožef Perdacher, Holbiče	šil. 50.—
Janko Schöttl, Rut	šil. 50.—
Marija Wigoschnig, Zihpolje	šil. 50.—
Anton Krušič, Velinja vas	šil. 30.—
Hanzi Schöttl, Rut	šil. 30.—

Zofija Moritsch, Cahorče	šil. 25.—
Ivanka Adlasnig, Novo selo	šil. 20.—
Andrej Krušič, Novo selo	šil. 20.—
Ani Mischkulnig, Branča vas	šil. 20.—
Neimenovani, Podjerkberk	šil. 20.—
Neimenovani, Dješčice	šil. 20.—

GRAŠKI SEJEM

Od 29. aprila do 7. maja bo v Gradcu poženovzhodni sejem. Ta sejem ima posebno koncepcijo: sestoji se namreč iz vrste strokovnih sejmov. Od sejma za železo preko